

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Využití pohybových činností v integrovaném předškolním vzdělávání

Vypracovala: Klára Kaftanová

Vedoucí práce: PaedDr. Alena Váchová

České Budějovice 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Dále prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 25. 3. 2016

.....

Klára Kaftanová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí své bakalářské práce PaedDr. Aleně Váchové za odborné vedení, konzultace a cenné rady při psaní této práce. Především děkuji za ochotný a laskavý přístup, se kterým mě celou dobu vedla.

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá integrováním pohybových aktivit do vzdělávací nabídky v mateřské škole v souladu s RVP PV. V teoretické části je vymezen význam pohybu v předškolním věku a důsledky pramenící z nedostatku pohybu. Následuje zmapování současného předškolního vzdělávání, jeho cíle a specifika, sloužící jako východisko pro uplatnění pohybových aktivit. Charakterizováno je i integrované vzdělávání, integrované bloky a zásady jejich tvorby v třídním vzdělávacím programu. Praktická část je věnována sestavením pohybových aktivit v integrovaných tematických celcích v souladu dílčími cíli a očekávanými výstupy RVP PV. Tyto aktivity jsou průběžně vyhodnocovány dle evaluačních kritérií. Závěrečné shrnutí hodnotí zrealizované pohybové aktivity z hlediska naplňování očekávaných výstupů ve všech oblastech vzdělávání.

KLÍČOVÁ SLOVA

Předškolní věk, pohyb, vývoj dítěte, předškolní vzdělávání, pohybové aktivity, integrované vzdělávání, tematické celky

ABSTRACT

This work deals with integrating physical activities into the offer of education of a kindergarten in accordance with the General Educational Program for Preschool Education. The theoretical part specifies the importance of physical activities for preschoolers and consequences resulting from lack of physical activities. Then the current preschool education and its goals and specifics are mapped, used as a basis for the application of physical activities. Also integrated education and integrated blocks and principles of their creation in a classroom curriculum are characterized. The practical part deals with putting physical activities together to create integrated thematic units in accordance with the sub-objectives and expected outcomes of the General Educational Program for Preschool Education. These activities are continuously evaluated using the evaluation criteria. The final summary assesses physical activities put into practice from the viewpoint of achieving the expected outcomes in all areas of education.

KEY WORDS

Preschool age, physical activity, child development, preschool education, physical activities, integrated education, thematic units

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Význam pohybu v předškolním věku	10
1. 1 Nedostatek pohybu v předškolním věku a důsledky	10
1. 2 Pohyb z hlediska vývojových specifik a potřeb v předškolním věku	11
2 Současné předškolní vzdělávání	14
2. 1 Kurikulární dokumenty pro předškolní vzdělávání	14
2. 2 Cíle předškolního vzdělávání.....	15
2. 3 Obsah předškolního vzdělávání	16
3 Pohybové aktivity v předškolním vzdělávání	17
3. 1 Prostor pro pohybové aktivity v organizaci předškolního vzdělávání	17
3. 1. 1 Využití pohybu z hlediska metod předškolního vzdělávání	17
3. 1. 2 Prostor pro pohyb z hlediska organizačních forem v předškolním vzdělávání	17
3. 2 Pohybové aktivity ve vzdělávací nabídce v integrovaném předškolním vzdělávání	20
3. 2. 1 Vymezení integrovaného vzdělávacího celku v ŠVP	21
3. 2. 2 Vymezení integrovaného vzdělávacího celku v TVP	22
3. 2. 3 Zásady plánování a realizace integrovaných tematických celků v TVP	23
3. 2. 4 Začlenění pohybových aktivit do integrovaného tematického celku..	24
PRAKTICKÁ ČÁST	27
4 Výzkumné šetření	27

4. 1 Výzkumné otázky	27
4. 1. 1 Sledované otázky pro evaluaci jednotlivých činností	27
4. 1. 2 Sledované otázky pro evaluaci tematického celku	28
4. 2 Metodika šetření	28
4.3 Charakteristika výzkumného souboru	28
5 Pohybové činnosti v tematických celcích	30
5. 1 Sklízíme plody podzimu	30
5. 1. 1 Nabídka pohybových činností	30
5. 1. 2 Shrnutí tematického celku	38
5. 2 Za zvířátky v lese	38
5. 2. 1 Nabídka pohybových činností	38
5. 2. 2 Shrnutí tematického celku	52
5. 3 Počasí čaruje	53
5. 3. 1 Nabídka pohybových činností	53
5. 3. 2 Shrnutí tematického celku	64
5.4 S nemocí si poradíme	65
5. 4. 1 Nabídka pohybových činností	65
5. 4. 2 Shrnutí tematického celku	74
5. 5 Závěrečné shrnutí všech tematických celků	75
ZÁVĚR.....	77
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	78
SEZNAM PŘÍLOH	81

ÚVOD

V současné době se mnoho odborníků z řad lékařů a pedagogů ozývá, že rapidně přibývá dětí s fyzickými a psychickými problémy. Jedná se především o vadné držení těla, pokles fyzické zdatnosti, nárůst obezity, ale i o větší sklony k agresi, nepozornosti a problémovému chování. Tyto důsledky jsou z velké míry přiřazovány k současnému úbytku pohybových aktivit, které jsou u dětí ve volném čase často nahrazovány pasivními aktivitami u počítače nebo televize. Již od útlého věku máme možnost vést děti správným směrem a nabízet jim jedinečnou příležitost zjistit, že nám pohyb pomáhá a přispívá k naší fyzické a psychické zdatnosti. Postačí, když budeme dětem poskytovat dostatek prostoru pro spontánní pohyb a záměrně plánovat a zařazovat pohybové aktivity do průběhu dne. Pedagogové v mateřské škole poskytují dětem spontánní pohyb a různorodou nabídku pohybových činností, které zde mají své místo dle závazného dokumentu RVP PV. Je nutné zmínit, že pohyb je základní potřebou dítěte, která se dá uplatňovat ve všech oblastech vzdělávání, a to nejen v oblasti fyzické, ale i psychické a sociální, a nachází se zde prostor, jak dětem prakticky a přirozeně zprostředkovat mnoho životních kompetencí. Zapojení pohybových aktivit do vzdělávání v mateřské škole přispívá k rovnoměrnému vývoji a kompenzaci nedostatku přirozeného pohybového vyžití, které dětem v dnešní době často schází.

Předkládaná práce vychází ze současné problematiky potřeby podporovat u dětí pohyb, který by měl být výrazně zastoupen i ve vzdělání v mateřské škole. Cílem této bakalářské práce je obohatit vzdělávací nabídku v mateřské škole o pohyb a snažit se tak inspirovat pedagogy v mateřských školách novými náměty pro využití a zařazování pohybových aktivit do běžného režimu dne.

V teoretické části bude vymezen význam pohybu v předškolním věku, charakteristika současného předškolního vzdělávání, jeho cíle a specifika. Dále budou analyzovány vzdělávací oblasti RVP PV z hlediska využití pohybových aktivit a popsány zásady tvorby integrovaných vzdělávacích celků v třídním programu.

V praktické části se autorka zaměří na výzkumnou část, kde bude dětem předkládat pohybové aktivity v rámci tematických celků, které se zaměřují na rozvoj dítěte ve všech vzdělávacích oblastech. Činnosti bude realizovat v praxi a na základě

pozorování bude vyhodnocovat reakce dětí a směřování k očekávaným výstupům v oblastech RVP PV.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Význam pohybu v předškolním věku

Je obecně známé, že pohyb je jednou ze základních podmínek dobrého zdraví a zdravého životního stylu, proto by se měl stát již u dětí neoddelitelnou součástí každodenních činností (HŘIVNOVÁ, 2013). Pohyb hraje v životě dítěte velkou roli již od útlého věku a stává se zcela přirozeným prostředkem, jak ovládat nejen sebe, ale i poznávat svět kolem. Již od narození se u dítěte setkáváme s prvními pokusy o zdokonalování pohybů, od samostatného držení hlavičky až po první krůčky. Tato chuť dětského objevování přetrvává i v předškolním věku, kde se pohyb stává prostředkem seznamování se s prostředím, prvním učením, jak ovládnout své tělo, jak si poradit a komunikovat se svým okolím a tím nabýt potřebné zkušenosti. Je také prostředkem získání sebevědomí, hodnocení sebe samého, vzájemného srovnávání, pomáhání si, soupeření a spolupráce (DVOŘÁKOVÁ, 2002).

1.1 Nedostatek pohybu v předškolním věku a důsledky

Pastucha (2011) uvádí, že by se dítě v předškolním věku mělo pohybovat minimálně 6 hodin denně, z čehož by mělo být 4, 5 hodiny dítěti poskytnuto volného spontánního pohybu. Výzkumy však ukazují výrazný pokles pohybové aktivity již u dětí předškolního věku, a jak dále doplňuje Průcha a Koťátková (2014), stále přibývá dětí s nedostatečnými pohybovými zkušenostmi a nezájmem o pohyb. Z velké části jsou tyto nedostatky zapříčiněny vlivem technologického a civilizačního pokroku, kdy jsou pohybové aktivity často zaměňovány spíše za pasivní činnosti. Potřeba pohybu ovlivňuje celou řadu aspektů ve vývoji dítěte, a to v oblastech tělesné, psychické i sociální, proto jsou i důsledky jeho nedostatku velmi různorodé. Jako jeden z důsledků nedostatku pohybu uvádí Dvořáková (2002) nevhodné držení těla. V mateřské škole na to má vliv přemíra pasivních aktivit při osvojování nových poznatků, kdy děti sedí v kruhu i několik minut. Dvořáková (2014, s. 66) dále dodává, že „*velmi negativně působí na držení těla dlouhodobá nečinnost a setrvání v jedné poloze.*“ Mezi další důsledky nedostatku pohybu bychom dle Dvořákové (2002) mohli zařadit i problémy chování a větší sklony k agresivitě nebo dle Pastuchy (2011) nepříznivý vliv na stoupající obezitu u dětí předškolního věku. Ukazuje se, že děti

obézní již v tomto věku mají zřetelné problémy s vysokou váhou i v dospělosti, což je později spojeno s dalšími zdravotními komplikacemi. Pastucha (2011) upozorňuje na důležitost včasné prevenci právě v předškolním věku. S tímto tvrzením se shoduje i Hřivnová (2013, s. 56), která zmiňuje *„Je třeba si uvědomit, že právě v období předškolního věku si dítě utváří a upevňuje vztah k pohybu a aktivnímu způsobu života. Bohužel v posledních letech se setkáváme se sedavým způsobem života charakterizovaným minimalizací tělesného pohybu, až pohybovou inaktivitou právě již u dětí.“* Pastucha (2011) dále zmiňuje, že pokud je tato intenzivní potřeba pohybu u dětí předškolního věku interpretována jako neklid či nepozornost a je dokonce dětem zakazována, budujeme v dítěti negativní vztah k pohybu.

1. 2 Pohyb z hlediska vývojových specifik a potřeb v předškolním věku

„Pohyb je základní potřebou dítěte a je spojen s vývojem tělesným, psychickým i sociálním, proto se uplatňuje při výchově dítěte ve všech oblastech“ (DVOŘÁKOVÁ, 2002, s. 17). *„Pokud mu nebude dána možnost pohybovat se, projeví se to v celém jeho chování“* (DVOŘÁKOVÁ, 2002, s. 80).

Potřeba pohybu z hlediska tělesného

Dle Dvořákové (2006) prochází dítě předškolního věku významným biologickým a fyziologickým vývojem, pro který je důležité dětem poskytovat dostatek prostoru pro spontánní pohyb a zároveň připravovat řízené a záměrné pohybové aktivity, kde si děti budou osvojovat nové pohybové dovednosti. Každé dítě má však jiné genetické předpoklady, vývojové možnosti a jinou potřebu pohybu, proto je i zvládnutí těchto dovedností u dětí velmi individuální. Obecně však platí, že u dětí v předškolním období dochází **k růstu celého těla**, který můžeme chápat jako růst a vývoj **kostí, svalů i vnitřních orgánů**. Dvořáková (2014, s. 10) uvádí, že *„kosti předškolního dítěte nejsou zcela osifikovány, jsou spíše pružné a nemohou být zatěžovány nadměrnou a statickou zátěží“*. Dále je nutné podotknout, že ani kloubní spojení nejsou ještě zcela zpevněna. Z hlediska svalového posílení se vyvíjí především větší svalové skupiny, na jejichž rozvoj má pozitivní vliv téměř každý pohyb. Je však důležité, abychom si u dětí všimli správného postavení a vyvarovali se tak toho, že si budou děti upevňovat nevhodné pohybové stereotypy, které se mohou později projevit ve špatném držení jejich těla.

Mezi další specifické zvláštnosti předškolního věku patří i vývoj vnitřních orgánů, především plic a srdce, které mají menší objem, a proto se při zátěži těchto orgánů výrazně zvyšuje tepová frekvence tepu i dechu (DVOŘÁKOVÁ, 2014). Neznamená to však, že by dítě bylo přetěžováno. Dvořáková (2014, s. 11) uvádí, že „*naopak dítě dokáže při těchto tepových frekvencích pracovat po relativně dlouhou dobu (nad 180 tepů/min. i po desítky minut)*“. Při větší nebo dlouhodobější zátěži bychom však měli dbát na dostatečný pitný režim dětí, dohlédnout na přiměřenost obléknutí a zajistit čerstvý vzduch v místnosti. Na tyto zásady bychom měli dbát, jelikož děti nemají v předškolním věku dostatečně vyvinutou **termoregulační funkci**, proto se méně potí a mohly by se rychleji přehřát (DVOŘÁKOVÁ, 2014).

Potřeba pohybu z hlediska psychického

V rozvoji psychické složky osobnosti hraje dostatek pohybu u dětí předškolního věku také velmi důležitou roli, a to především ve spojitosti s kognitivním vývojem, jelikož dochází k výraznému dozrávání CNS (DVOŘÁKOVÁ, 2014). „*Kognitivním rozvojem můžeme nazvat všechny duševní procesy a vlastnosti osobnosti, které umožňují poznávání v nejširším slova smyslu.*“ (NÁDVORNÍKOVÁ, 2011, s. 8). Zahrnuje všechny poznávací schopnosti a poznávací procesy, které jsou pro dítě předpokladem poznávat sebe sama a okolní svět, adaptovat se na měnící se podmínky a řešit problémy, které život přináší. Patří sem zejména čítí a vnímání, představivost a fantazie, paměť, myšlení, řeč i jiné formy sdělování. Tyto procesy mají vliv na učení a jsou tedy základem intelektuálního vývoje předškolního dítěte (NÁDVORNÍKOVÁ, 2011). Dvořáková (2002) upozorňuje na význam zastoupení pohybu v této oblasti a uvádí, že pohybovými aktivitami se můžeme v psychické oblasti dítěte zaměřit na rozvoj vyjadřovacích a komunikačních schopností dítěte, vybízení k uplatňování a procvičování myšlenkových procesů, rozšiřování poznatkové sféry, učení se pravidlům a zdokonalování se v rozvoji fantazie a tvořivosti.

Průcha a Koťátková (2014) dále řadí mezi kognitivní procesy i vůli a emoční (citové) procesy, proto bychom neměli opomenout propojenost pohybu s emocionalitou dítěte. Pohyb v dětech vyvolává pocit radosti a psychického uvolnění, což má také pozitivní vliv v procesu učení.

Potřeba pohybu z hlediska sociálního

Ve vývoji dítěte prochází sociální oblast velkou změnou převážně v oblasti sociálních vztahů, kdy se dítě snaží odloučit se od rodičů a začleňovat se do nové skupiny dětí. Dítě vstupuje do nové společnosti, kde si utváří nová přátelství, poznává emoce a reakce ostatních a dostává zpětnou vazbu na své chování, což mu napomáhá v utváření vlastního sebepojetí. Pohyb zde získává významnou roli především proto, že se stává nejpřirozenějším prostředkem, jak se vyjádřit a tím komunikovat s okolím. (DVOŘÁKOVÁ, 2002)

2 Současné předškolní vzdělávání

2.1 Kurikulární dokumenty pro předškolní vzdělávání

Za předškolní vzdělávání považujeme vzdělávání v mateřské škole, kterou navštěvují děti, jejichž věk je vymezen zpravidla od tří do šesti (sedmi) let. Předškolní vzdělávání skrývá svá specifika, kterým se snaží současně pojatá koncepce maximálně přizpůsobit. Jedná se o systematicky uspořádaný a závazný dokument, **Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání** (dále jen RVP PV), který „vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí v předškolním věku“ (RVP PV, 2004, s. 4). RVP PV stanovuje elementární vzdělanostní základ a společný rámec, který je závazný pro všechny mateřské školy v síti škol a školských zařízení (PRŮCHA, KOŤÁTKOVÁ, 2014). Bečvářová (2003, s. 53) upozorňuje: „*Nejde však o jednotný program zpracovaný do realizační úrovně. Představuje komplexní projekt obecného formálního i neformálního kurikula, ani není programem, podle kterého lze přímo pracovat s dětmi.*“. Znamená to, že RVP PV slouží pro pedagogický sbor jako východisko k tvorbě vlastních **školních vzdělávacích programů** (dále jen ŠVP), kde mají možnost specifikovat své záměry dle možností mateřské školy (RVP PV, 2004). ŠVP je povinným dokumentem, který konkretizuje cíle, obsah, prostředky a podmínky, které vymezuje RVP PV pouze v obecné rovině a zajišťuje tak cílevědomou a promyšlenou činnost mateřské školy (SVOBODOVÁ a kol., 2010). ŠVP nabízí dítěti vzdělávací nabídku v integrovaných blocích, které mají většinou podobu tematických celků, projektů nebo programů (RVP PV, 2004). Je však nutné podotknout, že ŠVP je dokumentem na školní úrovni, a proto jsou i integrované bloky tvořeny tak, aby měli učitelé v konkrétních třídách možnost vlastní iniciativy a nebyly pro ně příliš svazující (SVOBODOVÁ a kol., 2010). Proto si každá učitelka dále vytváří vlastní pracovní plán neboli **třídní vzdělávací program** (dále jen TVP), kde dále rozpracovává integrované bloky ze ŠVP a zaměřuje se na konkrétní činnosti, které směřují k naplňování cílů, které jsou vhodné ve vztahu ke konkrétní třídě a potřebám dětí (PRŮCHA, KOŤÁTKOVÁ, 2014). (viz 3. kapitola)

2. 2 Cíle předškolního vzdělávání

Hlavním cílem a zároveň záměrem předškolního vzdělávání je rozvoj dítěte po stránce fyzické, psychické a sociální tak, aby na konci předškolního období „*bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, schopnou (kompetentní, způsobilou) zvládat, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, takové nároky života, které jsou na ně běžně kladeny (zejména v prostředí jemu blízkém, tj. v prostředí rodiny a školy), a zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně očekávají.*“ (RVP PV, 2004, s. 8).

Cíle RVP PV jsou vymezeny jako **čtyři cílové kategorie**, kterou jsou spolu těsně provázané a vzájemně spolu korespondují. Jedná se o cíle v podobě záměrů a cíle v podobě výstupů, a to na úrovni obecné a následně na úrovni oblastní. V oblasti záměrů definuje RVP PV cíle obecné jako **rámcové cíle** a v jednotlivých oblastech jako **dílčí cíle**. Mezi hlavní rámcové cíle řadíme: rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání; osvojení základních hodnot, na nichž je založena naše společnost; získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí (RVP PV, 2004, s. 8). Tyto obecné cíle by se měly stát všudypřítomné a univerzální. Znamená to, že by měly být naplňovány nejen při činnostech plánovaných, ale měly by se odrážet v celkovém působení pedagoga na dítě (RVP PV, 2004).

V oblasti výstupů vymezuje RVP PV **klíčové kompetence** na úrovni cílových výstupů (stavů), jejichž osvojování probíhá v dlouhodobém procesu, začínající v předškolním období a dále probíhající v dalším průběhu života. Tyto kompetence vyjadřují očekávaný vzdělávací přínos předškolního vzdělávání, tedy to, čím může mateřská škola přispět k výbavě dítěte pro jeho celoživotní učení. Slouží pedagogům jako představa, kam by jejich vzdělávání mělo směřovat, proto zde nehovoříme o jasně striktních osnovách, které musí dítě po ukončení předškolního vzdělávání splňovat (RVP PV, 2004). „*Soubor klíčových kompetencí je ve svém celku ideálem, k němuž většina dětí nedospěje ani dospět nemůže. To ani není smyslem jejich formulování.*“ (RVP PV, 2004, s. 12). Pro předškolní vzdělávání jsou důležité tyto kompetence: k učení; k řešení problémů; komunikativní; sociální a personální; činnostní a občanské (RVP PV, 2004, s. 9).

V oblasti výstupů dále hovoříme o **dílčích výstupech**, které zastupují konkrétní očekávané výstupy, kterých by dítě mělo zpravidla dosáhnout při ukončení předškolního vzdělávání. RVP PV uvádí, že jejich dosažení není pro dítě povinné: *„Každé dítě může v čase, kdy opouští mateřskou školu, dosahovat těchto výstupů v míře odpovídající jeho individuálním potřebám a možnostem. Pedagog má při své práci sledovat proces osvojování těchto způsobilostí jak v rámci třídy dětí, tak u jednotlivých dětí a postupovat tak, aby děti získávaly co nejvíce.“* (RVP PV, 2004, s. 13)

2. 3 Obsah předškolního vzdělávání

Obsah předškolního vzdělávání představuje prostředek ke vzdělávání dítěte v mateřské škole. V RVP PV jsou stanoveny zásady, které by měly být u dítěte předškolního věku respektovány, jelikož se jedná o zcela odlišné vzdělávání, než probíhá např. na základní škole (RVP PV, 2004). RVP PV se snaží co nejvíce přizpůsobit dětskému chápání, a proto dále určuje, aby byl ve vzdělávání předškolních dětí uplatňován integrovaný přístup. Znamená to, že pedagog dětem poskytuje „učivo“ v podobě činností, které jsou v určitém **integrovaném celku**, a nabízí proto dítěti různé možnosti, jak do daného tématu proniknout. Získané poznatky a dovednosti pak děti přijímají v souvislostech a mají komplexnější podobu (PRŮCHA, KOŤÁTKOVÁ, 2014). „Učivo“ je zde proto nahrazeno pojmem „vzdělávací nabídka“, dle které pedagog směřuje k naplňování dílčích vzdělávacích cílů a očekávaných výstupů, které jsou dle RVP PV strukturovány do pěti oblastí vzdělávání (RVP PV, 2004).

Vzdělávací oblasti jsou dle RVP PV (2004) vymezeny:

- ✓ Dítě a jeho tělo – biologická oblast
- ✓ Dítě a jeho psychika – psychologická oblast
- ✓ Dítě a ten druhý – interpersonální oblast
- ✓ Dítě a společnost – sociálně- kulturní oblast
- ✓ Dítě a svět – environmentální oblast

Vzdělávací oblasti jsou v RVP PV obecně charakterizovány a obsahují dále i rizika, kterých by se měl pedagog vyvarovat, a návrh vzdělávací nabídky. Zobrazují tak učitelce určitý rámec, jak s danou oblastí pracovat. (PRŮCHA, KOŤÁTKOVÁ 2014).

3 Pohybové aktivity v předškolním vzdělávání

3.1 Prostor pro pohybové aktivity v organizaci předškolního vzdělávání

Pohyb se stává v předškolním věku dítěte základní potřebou, proto by měl pedagog dítěti poskytnout v průběhu celého dne dostatek prostoru pro pohybové vyžití. Zkusíme si proto zmapovat organizační formy a metody předškolního vzdělávání, abychom si uvědomili možnosti, kdy a jak můžeme zařazovat pohyb do výchovně vzdělávacího procesu v mateřské škole.

3.1.1 Využití pohybu z hlediska metod předškolního vzdělávání

Kolláriková a Pupala (2001) řadí mezi nejvhodnější metody předškolního vzdělávání **hru**, jelikož zde dítě začíná zvládat předpoklady k rozvoji všeho, co bude v životě později potřebovat. Dvořáková (2002) upozorňuje, že právě formou hry dáváme dítěti dostatek prostoru pro pohybové vyžití. I RVP PV (2004) zařazuje mezi doporučené metody předškolního vzdělávání prožitkové a kooperativní učení hrou. Kolláriková a Pupala (2001) však dále upozorňují: Neznamená to, že děti necháme, aby si pouze volně hrály za vlídného dozoru. Hra představuje bohatství, kterým může pedagog dítěti zprostředkovat nespočet různorodých podnětů a činností. Hry mohou být v mateřské škole **volné** (spontánní) nebo **řízené** učitelkou. Mezi řízené zařazujeme hry didaktické, které mají zásadní přínos ve vzdělávání dítěte, jelikož naplňují určité vzdělávací cíle a stávají se tak metodou výchovně vzdělávací práce (PRŮCHA, KOŤÁTKOVÁ, 2014). Řízenou hrou mohou být však i pohybové hry s pravidly.

Mezi další metody, kde získávají děti prostor pro pohybové vyžití, řadíme **situační učení**, které je založené na vytváření a využívání situací v daný okamžik, a **spontánní sociální učení**, kde se dítě učí především nápodobou (RVP PV, 2004).

3.1.2 Prostor pro pohyb z hlediska organizačních forem v předškolním vzdělávání

Organizační formy vzdělávání bychom mohli rozlišovat podle různých hledisek, například **podle prostředí**, ve kterém vzdělávání probíhá, nebo **podle řízenosti** (SVOBODOVÁ a kol., 2010). Dle řízenosti rozlišujeme aktivity spontánní a řízené, které jsou vzájemně provázané a vyvážené a jsou v poměru, který odpovídá potřebám a možnostem předškolního dítěte (RVP PV, 2004). Z hlediska zařazení pohybu doc.

Dvořáková (2014, s. 14) pedagogům doporučuje „*využívat všech vhodných spontánních vzniklých příležitostí k pohybu*“, ale dále i rozvoj pohybu u dětí záměrně plánovat a pravidelně vytvářet situace, ve kterých se děti pohybují. Dále však Dvořáková (2002), upozorňuje, že i přemíra pohybových činností, které jsou stále organizované a řízené, bez možnosti si volně hrát, vyvolává v dětech negativní chování, dokonce až sklony ke zvýšené agresi. Nezbytností se tedy stává zprostředkovávat dětem pohybové aktivity během režimu dne v MŠ s ohledem na zdravý životní styl, který uplatňuje střídání řízených a spontánních činností (DVOŘÁKOVÁ, 2014).

Dále rozlišujeme i organizační formy **dle časového průběhu dne**. Každá mateřská škola si vytváří svůj denní režim, který by se měl „*co nejvíce přibližovat životu dítěte doma, v rodině, a současně vytvářet podmínky k jeho optimálnímu rozvoji*“ (SVOBODOVÁ a kol., 2010, s. 87). Následně se pokusíme vystihnout některé organizační formy v předškolním vzdělávání v propojenosti s pohybovým vyžitím dítěte.

Pohyb ve volné hře

Volná hra je spontánní hravou činností, kde může dítě získávat dostatek prostoru pro spontánní pohyb, pokud je mu to umožněno. Svobodová a kol. (2010, s. 15) uvádí, že se v mateřských školách setkáváme s pravidly jako „*ve třídě neběháme nebo chodíme pomalu, abychom si neublížili.*“ Dále uvádí, že takto stanovená pravidla nemohou být dodržena, protože jsou proti fyziologickým potřebám dítěte, což potvrzuje i doc. Dvořáková, která zmiňuje, že 80 % lokomoce v předškolním věku tvoří běh. Proto bychom měli využít této příležitosti pro volný pohyb dětí a ve třídě vytvořit takové podmínky, aby byla zajištěna bezpečnost dětí a zároveň nebyly omezovány ve spontánním pohybu (SVOBODOVÁ, 2010).

Pohyb v řízené činnosti

Dle Svobodové a kol. (2010, s. 88) „*za řízené činnosti považujeme ty činnosti, které si pedagog záměrně a cílevědomě připravil, nebo je improvizovaně zorganizoval s vědomím jasného vzdělávacího cíle*“. V RVP PV (2004) se můžeme setkat dále s názvem didakticky zacílená činnost. Jedná se však o stejnou formu, kde poskytuje pedagog dítěti záměrné učení, kde je dítěti zprostředkováno poznávání světa

a vytvořen prostor pro osvojování nových vědomostí, dovedností, návyků a názorů. Dítěti jsou nabízeny různorodé činnosti, které jsou tematicky propojené, aby vytvářely smysluplný celek (SVOBODOVÁ a kol., 2010). I zde by měly pohybové aktivity mít své místo, především proto, abychom se vyvarovali nečinného sezení dětí v kroužku, kdy jsou děti pouze poučovány a není zde prostor pro uplatnění aktivity dítěte. Dále bychom se dle Svobodové a kol. (2010) měli vyvarovat nucení dítěte do činností, které jsou pro děti příliš náročné, nezajímavé a nahodilé, bez smysluplného propojení s celkem.

Pohyb při pobytu venku

Pobyt venku je pravidelnou každodenní činností, kde by mělo dítě získávat dostatek prostoru pro volný spontánní pohyb. Svobodová a kol. (2010) upozorňují, že příčinou absence volného pohybu při pobytu venku bývají příliš dlouhé vycházky v zástupu nebo zkracování a vynechání této činnosti. Pokud pedagog využívá nabízející se příležitosti ke vzdělávání dětí, stává se pobyt venku přínosem pro dítě, nejen v pohybovém vyžití na čerstvém vzduchu, ale také v možnosti dlouhodobého pozorování různých jevů, rostlin, zvířat a přírody, a sledování proměn přírody v čase a ročních dobách.

Pohyb při rituálech

V některých třídách mají mateřské školy zavedené různé rituály, které dítěti dodávají především pocit sounáležitosti se skupinou. Rituálem může být podání ruky, přání dobré chuti, diskuzní kruh, ale také pohyb spojený s písničkou nebo říkadlem (SVOBODOVÁ, 2010). Proto i tato forma činnosti stojí za zmínku z hlediska využití pohybu.

Pohyb ve cvičení

Zařazením cvičení do denního režimu v mateřské škole poskytujeme dítěti největší příležitost pro pohybové vyžití. Pedagog dítě vede ke správnému držení těla, podporuje jeho vytrvalost, tělesnou zdatnost a mnoho dalších pohybových dovedností dle zvoleného záměru (SVOBODOVÁ a kol., 2010). Svobodová a kol. (2010, s. 94) dále upozorňují, že *„není nutné s dětmi provádět klasickou rozcvičku ve složení „rušná hra,*

přirozené cviky, zdravotní cviky, relaxace, zklidňující hra“, ale je potřebné motivovat děti k pohybu.“

Pohyb v dalších aktivitách mateřské školy

Do dalších aktivit, kde by mohlo dítě získávat prostor pro pohyb, bychom mohli zařadit nepravidelné činnosti v mateřské škole, nebo také „nadstandartní“ kroužky. I zde můžeme najít možnost k tomu, aby se dítě pohybovalo. Nepravidelnými činnostmi je myšleno využití příležitostí, které jsou výjimečné a netradiční. Mohli bychom sem zařadit různé rekreační a sportovní kurzy (lyžařské, plavecké, a další dle možností mateřské školy), turistické výlety apod. V kroužcích, které jsou zařazovány navíc k běžnému programu mateřské školy, bychom našli také pohybové využití. Jedná se především o kroužky pohybové, sportovní, turistické a dramatické (SVOBODOVÁ a kol., 2010). Dále však upozorňují, že k zařazování těchto činností, které jsou pojmenované jako „nadstandartní“, dochází ve vzdělávání v mateřské škole zcela běžně a rizikem se proto stává, že může být dítě přetěžováno.

Dle Svobodové a kol. (2010) je potřeba pohybu v tomto věku vyšší než v jakémkoli jiném životním období. Dvořáková (2002) uvádí, že se dítě v předškolním věku neobejde bez pohybu ani jeden den, ani jednu hodinu, dokonce ani půl hodiny. Proto by měla mateřská škola vytvářet dostatečné podmínky k tomu, aby zde byly respektovány základní potřeby dítěte, včetně potřeby pohybu, a aby mateřská škola zároveň naplňovala vzdělávací cíle, které jsou pro předškolní věk vymezeny v závazném dokumentu.

3. 2 Pohybové aktivity ve vzdělávací nabídce v integrovaném předškolním vzdělávání

Vzdělávací nabídka je dítěti předkládána formou integrovaného vzdělávání, které výrazně pomáhá k tomu, aby si dítě vytvářelo komplexnější pohled na svět a jeho fungování, aby dokázalo stále více nahlížet na jevy z různých úhlů pohledu a učilo se vnímat věci a jevy v souvislostech (PRŮCHA, KOŤÁTKOVÁ, 2014). *„Tento způsob, který je jednou z novinek současného předškolního vzdělávání, byl zvolen proto, že vyhovuje psychologickým i didaktickým specifikům vzdělávání dětí předškolního věku: pro předškolní dítě je přirozeně motivující, snadno uchopitelný a přehledný, na rozdíl od*

nesouvislého přeskokování z jedné věci na druhou.“(MANUÁL K PŘÍPRAVĚ ŠVP, 2005, s. 11).

3. 2. 1 Vymezení integrovaného vzdělávacího celku v ŠVP

Integrovaná podoba vzdělávání je v ŠVP koncipována formou **integrovaných bloků**, které si každá škola zpracovává v různé formě. Obecně však platí, že *„bloky se mohou vztahovat k určitému okruhu poznatků, mohou vycházet z praktických životních problémů a situací nebo být zaměřeny k určitému „druhu“ činností či k různým praktickým aktivitám. Podle toho mohou mít podobu tematických celků, projektů či programů.“* (MANUÁL K TVORBĚ ŠVP, 2005, s. 12). Ve vztahu k vzdělávacím cílům platí, že by integrované bloky měly pokrývat co nejvíce vzdělávacích oblastí, které RVP PV vymezuje. Znamená to však, že některé mohou v určitém pedagogickém působení převažovat a ostatní je doplňují, jelikož v jiném bloku tomu může být naopak. Učitelka však musí dbát na to, aby nebyla ani jedna ze vzdělávacích oblastí opomenuta (PRŮCHA, KOŽÁTKOVÁ, 2014).

Dle manuálu pro tvorbu ŠVP (2005), by měl pedagog stavět integrovaný blok tak, aby:

- ✓ přispíval k rozvoji a učení dítěte v různých oblastech
- ✓ dítě mělo možnost získávat potřebné dovednosti, užitečné poznatky, poznávat žádoucí hodnoty a získávat samostatné postoje
- ✓ umožňoval naplnit jej mnohostranně pestrou nabídkou činností intelektových i praktických (MANUÁL K TVORBĚ ŠVP, 2005, s. 12)

Z hlediska **strukturování integrovaných bloků** v ŠVP se v praxi objevují dva přístupy k jejich uspořádání – lineární a flexibilní. Nejčastěji se vyskytuje realizace lineární struktury, která obsahuje nejčastěji 10 integrovaných bloků, které korespondují s měsíci ve školním roce, nebo čtyři bloky, které se vztahují k ročním obdobím. Obecně však platí, že se integrované bloky váží k nějakým tématům, která na sebe volně navazují (SYSLOVÁ, 2015). Témata si vyhledávají většinou pedagogové sami, a proto mohou být velice různorodá. Dle manuálu k tvorbě ŠVP (2005, s. 13) *„Mohou vycházet ze života dětí, resp. ze situací, jimiž děti procházejí, mohou se vázat k nejrůznějším událostem v průběhu roku, mohou být odvozena z přirozeného cyklu ročních období a přírodních i společenských situací s nimi spojených, mohou se vázat k různým*

svátkům, slavnostem či výročím. Mohou se vztahovat k zaměření školy – vycházet ze světa výtvarného umění či sportu apod., mohou vycházet ze světa pohádek a příběhů dětských hrdinů apod.“ **Obsah jednotlivých bloků** je v ŠVP stručně charakterizován, aby byl zřejmý jejich hlavní smysl a základní obsah (SYSLOVÁ, 2015). Manuál k tvorbě pro ŠVP doporučuje, aby se pedagogové při charakteristice bloků zamysleli nad hlavními vzdělávacími cíli (účel, proč pedagog tento blok dítěti předkládá, co se může dítě naučit, v čem se může rozvinout a zdokonalit, nebo k jakým dovednostem, znalostem, hodnotám a postojům může blok přispět) a vzdělávací nabídkou (okruhy činností, popř. okruhy poznatků). Blok by však měl zůstat dostatečně otevřený pro další práci pedagoga, která se přizpůsobuje aktuálním potřebám dětí ve třídě. Pedagogové tak mají možnost různého postupu v rámci své třídy a přitom sledovat společné vzdělávací cíle a záměry v rámci školy (MANUÁL K TVORBĚ ŠVP, 2005).

Rozsah i počet integrovaných bloků v ŠVP lze pojmut velmi různorodě. Bloky mohou být rozdílně obsáhlé, a proto vznikají v různém časovém rozsahu. Jedná se o dlouhodobé, střednědobé i krátkodobé bloky, které by však měly být natolik široké, aby poskytovaly co nejvíce zajímavých podnětů k různorodým činnostem a umožnily zachovat integrovaný přístup. Počet bloků není také zcela vymezen. *„Může jich být vedle sebe několik (na stejné úrovni), může se jednat také o jeden výchozí blok, k němuž se postupně vážou menší tematické celky (nebo jejich části) nebo projekty (jde o dvouúrovňové zpracování bloků). Také v případě více bloků stojících vedle sebe je možno propojit je ústředním tématem.“* (MANUÁL K TVORBĚ ŠVP, 2005, s. 13).

3. 2. 2 Vymezení integrovaného vzdělávacího celku v TVP

Integrovaná podoba vzdělávání má v TVP konkrétní formu a znamená to, že si pedagog dle integrovaných bloků z ŠVP vytvoří **tematické celky**, kde přizpůsobí své záměry či výstupy konkrétní třídě dětí, navrhuje konkrétní obsah a jednotlivé činnosti (PRAKTICKÝ PRŮVODCE TVORBOU TVP, 2006). **TVP** je důležitým dokumentem, který by měla zpracovávat třídní učitelka vždy s ohledem, na to, co je potřebné a důležité pro skupinu i jednotlivé děti ve třídě. Nejedná se však o dokument, který je dopředu uceleně zpracovaný, ale je to otevřený plán učitelek dané třídy, který je postupně dotvářený a připravovaný (PRŮCHA, KOŽÁTKOVÁ, 2014). Podoba zpracování TVP může být různá. Záleží na pravomoci ředitelky, která stanoví společná pravidla pro

zpracování TVP a jak velké kompetence budou ponechány učitelkám (BEČVÁŘOVÁ, 2003).

3. 2. 3 Zásady plánování a realizace integrovaných tematických celků v TVP

TVP by mělo kromě ostatních náležitostí obsahovat soustavu tematických celků, popř. celky rozpracované do tematických částí (pro určitou třídu), plánovaných na určité časové období (BEČVÁŘOVÁ, 2003). Důležité je zopakovat, že pro konkretizaci tematického celku v **TVP je východiskem ŠVP** a pedagog dále pokračuje tím, že **stanovené celky dále rozvíjí**. Zpravidla se jedná o následující postup. Nejprve si pedagog rozvrhne výchozí tematický celek do menších dílčích částí (témata, kroky) a v rámci těchto dílčích částí si určí konkrétní záměry a očekávané výstupy pro danou skupinu dětí. V souvislosti s těmito výstupy si pedagog naplánuje konkrétní činnosti, které k naplňování očekávaných výstupů povedou, a zároveň si promyslí, jak bude svůj plán ověřovat (evaluat) (PRAKTICKÝ PRŮVODCE TVORBOU TVP, 2006). Každý pedagog by měl znát svou třídu a jednotlivé děti, aby se co mohl co nejvíce přizpůsobit individuálním zvláštnostem a možnostem jednotlivých dětí, včetně potřeb specifických. Tyto požadavky se stávají nutností a měly by se promítnout do obsahu, forem a metod, které pedagog volí při výchovně vzdělávacím procesu (SVOBODOVÁ a kol., 2010). **Tematický plán vzdělávací nabídky** může mít různou podobu a učitelky se mohou samy rozhodnout, jakým způsobem se na vzdělávací práci s dětmi budou připravovat. I přesto, že není stanoveno, že by měl být TVP písemně zpracován, učitelka zodpovídá za to, že program pedagogických činností je cílevědomý a že je plánován (MANUÁL K TVORBĚ ŠVP, 2005). **Příprava může mít dle Průchy a Koťátkové (2014, s. 81) tuto podobu:**

- ✓ Písemné přípravy jako souvislý text- cíle, činnosti, pomůcky, očekávané výstupy, prostor pro reflexi procesu.
- ✓ Promyšlení vzdělávacího procesu s formulovanými cíli, klíčovými body a poznámkami, a nakonec reflexe výstupů.
- ✓ Uspořádání cílů, činností, pomůcek a podmínek do tabulky s prostorem pro reflexi procesu.

- ✓ Myšlenkové mapy a formulace průběžných (dílčích) cílů a vyhodnocení toho, co bylo z myšlenkové mapy realizováno a které cíle/výstupy se naplnily (pro zkušené učitelky).
- ✓ Promyšlení tematické a cílové; promyšlení volby činností a celého kontextu úspěšného zajištění – volné plánování s velkým podílem improvizace a reagování na aktuální situace a dětské náměty (pro velmi zkušené učitelky).

Každému pedagogovi vyhovuje jiné plánování a RVP PV ani ŠVP nevymezuje přesnou formu a obsah, co by měl tematický vzdělávací plán v TVP zahrnovat. Pomocníkem nám může být Manuál k tvorbě ŠVP, který doporučuje, aby každý **tematický blok zahrnoval tyto náležitosti:**

- ✓ Nabídku konkrétních témat a činností propojenou s konkrétními cíli a záměry, popř. s očekávanými výstupy bloku (mohou se přitom opírat o cíle a výstupy v RVP PV).
 - ✓ Přehled o konkrétních prostředcích (popř. s odkazem na vlastní zásobník činností, her, písniček, básniček, her, apod., pokud pedagog takový má).
 - ✓ Přehled evaluačních činností (nač se zaměří, podle čeho bude hodnotit uplatňovaný postup i dosahované výsledky vzdělávání apod.)
- (MANUÁL K TVORBĚ ŠVP, 2005, s. 19)

Přípravný plán by měl vést pedagoga k tomu, aby pracoval cílevědomě, ale zároveň pružně a volně. Neměl by však opomenout situace, které se mohou neočekávaně naskytnout. Znamená to, že se pedagog nemusí přesně držet plánu, ale má možnost zařazovat činnosti, které děti přirozeně osloví nebo zaujmou. Není proto vždy nutné zrealizovat všechny naplánované aktivity či témata. To, co se nenaplní, lze popř. přesunout na vhodnější dobu či do bloku jiného, nebo vyčkat na vhodnější příležitost (MANUÁL K TVORBĚ ŠVP, 2005).

3. 2. 4 Začlenění pohybových aktivit do integrovaného tematického celku

Dvořáková (2006) upozorňuje, že když pedagog tvoří integrovaný celek v třídním vzdělávacím programu, měl by pomýšlet na maximální využití aktivit, při kterých se dítě bude hýbat, jelikož pohybovými aktivitami můžeme naplňovat vzdělávací cíle ve všech oblastech vzdělávání. Nelze tedy mluvit jen o naplňování cílů v oblasti biologické (dítě

a jeho tělo) i přesto, že má pohyb v této oblasti největší zastoupení. Integrovaním pohybových činností k další vzdělávací nabídce nabízíme dítěti všestranný rozvoj, který probíhá aktivní formou, to znamená, že se dítě učí novým dovednostem a poznatkům a při tom se pohybuje. Zapojením pohybových aktivit do integrovaného celku se zabývá praktická část, kde se zaměřujeme na zakomponování aktivit v rámci didakticky zacílené činnosti. Proto se dále zaměříme na stručnou charakteristiku vzdělávacích oblastí z hlediska využití pohybových aktivit.

Dítě a jeho tělo zastupuje rozvoj **biologické oblasti**. Pedagog usiluje o to, aby mohl stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je k zdravým životním návykům a postojům (RVP PV, 2004). Je obecně známo, že zde mají pohybové aktivity největší uplatnění a nemusí se jednat jen o aktivity tělovýchovné, které se zaměřují na zdokonalování jednotlivých pohybových dovedností dítěte. Při realizaci jakékoliv pohybové aktivity, u které se děti hýbou, se stává samozřejmostí, že budou naplňovány některé z dílčích cílů z této oblasti.

Dítě a jeho psychika se zabývá rozvojem v **psychologické oblasti**. Znamená to, že se pedagog zaměřuje především na podporu duševní pohody, psychické zdatnosti a odolnosti dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i sebepojetí a sebenahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat jej v dalším rozvoji, poznávání a učení (RVP PV, 2004). K rozvoji v této oblasti nám mohou pohybové aktivity také významně pomoci. Nádvorníková (2011, s. 12) uvádí, že „*dítě se nejlépe učí tomu, co prožívá ve hře a činnosti*“, je tedy zřejmé, že i prožitek z pohybu přináší dítěti efektivnější proces učení než nečinné a pasivní poslouchání nových poznatků, které dětem pedagog sděluje. Z pedagogického hlediska můžeme sledovat naplňování dílčích cílů a směřování k očekávaným výstupům ve třech podoblastech.

- ✓ **Jazyk a řeč**
- ✓ **Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace**

✓ **Sebepojetí, city, vůle .**

(RVP PV, 2004)

Dítě a ten druhý se zabývá rozvojem v **interpersonální** oblasti, která se dle RVP PV zaměřuje na podporu utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, má také posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat podobu jejich vztahů (RVP PV, 2004). Pohybové aktivity umožňují dítěti dostatek uvolnění a překonání ostychu při komunikaci s dětmi. Dále je důležité zmínit, že pohyb je v předškolním věku přirozeným projevem, proto zde budou mít pohybové aktivity také své uplatnění.

Dítě a společnost se zabývá oblastí **sociálně- kulturní**. Záměrem pedagoga je uvést dítě do společenství ostatních lidí a do pravidel soužití s ostatními, uvést je do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky i postoje a umožnit mu aktivně se podílet na utváření společenské pohody ve svém sociálním prostředí (RVP PV, 2004). V současné době již existuje řada pohybových aktivit, které může pedagog začlenit do vzdělávací nabídky v této oblasti. Mohli bychom sem zařadit i pohybové a prosociální hry.

Dítě a svět se zabývá oblastí **environmentální**. Záměrem pedagoga je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí (počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu) a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí (RVP PV, 2004). K naplňování této oblasti dochází přirozeně v rámci pobytu venku, kde děti získávají dostatek prostoru pro aktivní pohybové vyžití v blízkosti přírody. V praktické části však uvádíme i pohybové aktivity, které naplňují tuto oblast v rámci didakticky zacílené činnosti v prostředí školní třídy.

V RVP PV jsou k těmto oblastem stanovené i vzdělávací cíle, které může pedagog sledovat (viz 2. kapitola). Svobodová a kol. (2010) však upozorňují, že v RVP PV jsou cíle stanovené v obecné rovině a je potřeba, aby si každý pedagog uzpůsobil ve svých TVP konkrétní cíle, které chce u dětí podporovat a rozvíjet, z hlediska potřeb dětí a specifík skupiny.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Výzkumné šetření

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit pohybové aktivity v rámci tematického celku, aby se daly integrovat do běžné vzdělávací nabídky v mateřské škole a aby se jejich prostřednictvím plnily cíle všech vzdělávacích oblastí. Dále tyto aktivity ověřit v konkrétní třídě mateřské školy a evaluovat. Nejprve jsme proto metodicky naplánovali pohybové aktivity v rámci běžných tematických celků společně s dílčími cíli a konkretizovanými očekávanými výstupy. Následně jsme aktivity během třech měsíců zařazovali k vzdělávací nabídce v mateřské škole a průběžně vyhodnocovali.

4.1 Výzkumné otázky

Jaká doporučení lze vyvodit z realizace pohybových aktivit pro další práci s tematickým celkem?

Jak děti reagují na vytvořené aktivity?

V jakých vzdělávacích oblastech byly děti pohybovými aktivitami rozvíjeny a jak bylo dosaženo konkrétních očekávaných výstupů?

Na základě stanovených výzkumných otázek byly formulované otázky pro evaluaci jednotlivých činností a evaluaci tematického celku.

4.1.1 Sledované otázky pro evaluaci jednotlivých činností

- Jak děti reagovaly na činnost? (odpovědi formou posuzovací škály)
- Jaká doporučení (popř. alternativní řešení) pro učitele vyplývá z realizace činností? Čeho se vyvarovat?
- Čeho si má učitelka všimnout při realizaci pohybové aktivity, aby směřovala činnost k naplnění zvoleného cíle?

1a Odpovědi formou **posuzovací škály**, kde jsme si reakce dětí zařazovali dle stanovených kategorií.

- ✓ Nadšenost – Děti se do aktivity s chutí zapojily, byly nadšené a zaujaté po celou dobu.
- ✓ Spokojenost- Děti se do aktivity zapojily, aktivita je bavila, ale nejevily přílišný zájem o její další opakování.
- ✓ Neutrálnost – Děti se do aktivity zapojily, plnily ji, ale reakce se nedala zařadit ani do pozitivní nebo negativní.
- ✓ Nezaujetí – Do aktivity se zapojily jen některé děti, aktivita děti nenadchla, a proto jsme ji upravili dle situace nebo jsme ji ukončili.
- ✓ Odmítnutí – Do aktivity se děti nezapojily, nebo jen zřídka. Aktivita se dětem nelíbila a odmítaly ji, proto jsme ji ukončili.

4. 1. 2 Sledované otázky pro evaluaci tematického celku

- Jaké činnosti děti nejvíce zaujaly? (Které vyžadovaly a chtěly opakovat)
- Byly nějaké činnosti, které dětem dělaly problém? Z jakého důvodu?
- Vyhovují činnosti pro plnění stanovených cílů?

4. 2 Metodika šetření

Při výzkumném šetření jsme použili **metodu pozorování**, která se stává výzkumnou metodou tehdy, je-li záměrné, systematické, cílevědomé a plánové (SKUTIL, 2011). V předložené práci jsme využili **přímé** a **zúčastněné** pozorování, jelikož všechny pohybové aktivity byly naplánované a z větší části řízené. Pro objektivní zachycení situací nám posloužil i **videozáznam**, který jsme pořizovali při každé pohybové aktivitě. *„Videozáznam nám umožní zprostředkované pozorování, které na rozdíl od pozorování přímého má možnost sledovat jevy opakovaně a postřehnout tak více podrobností.“* (SVOBODOVÁ a kol., 2010, s. 159). Výsledky pozorování by měly sloužit nejen ke zkvalitnění pedagogického procesu, ale také ke zkvalitnění prospěchu a pokroku jednotlivých dětí (SVOBODOVÁ a kol., 2010).

4.3 Charakteristika výzkumného souboru

Všechny pohybové aktivity v tematických celcích byly sestaveny především pro věkovou skupinu dětí ve věku 4 - 6 let v Mateřské škole Bělčice. Celky byly plánované dle ŠVP mateřské školy, který nese název „Ať je teplo nebo zima, ve školičce je nám prima“. Ve třídě Tygřici, kde aktivity proběhly, je zapsáno 22 dětí. Z toho 10 dívek a 12

chlapců. Třídu navštěvují děti, které nemají žádné výraznější problémy, s výjimkou dvou chlapců, které mají problémy s udržení pozornosti.

Děti ve třídě mají pozitivní vztah k pohybu, který se snažíme posilovat a prohlubovat, tím že nabízíme dětem dostatek prostoru pro jejich volné pohybové vyžití. Když mají děti volnost ve výběru her, vyhledávají spíše aktivní formy vyžití.

5 Pohybové činnosti v tematických celcích

V této kapitole nabízíme čtyři tematické celky s nabídkou pohybových činností. Celek je vždy sestavený tak, aby směřoval k naplňování konkretizovaných očekávaných výstupů ve všech oblastech vzdělávání dle RVP PV. U každé z pohybových činností je uvedeno hledisko pozorování pro reflexi (čeho si všímat z hlediska naplňování stanoveného cíle), reakce dětí a doporučení k dalšímu využití aktivity. Na konci každého tematického celku nabízíme i shrnutí, které sleduje, jaké činnosti děti zaujaly nejvíce, jaké činnosti dětem dělaly problém a zda bylo plánovaných cílů dosaženo.

5.1 Sklízíme plody podzimu

5.1.1 Nabídka pohybových činností

- **Kutálí se brambora- koulení kroužku k cíli**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho tělo	Rozvoj jemné motoriky	Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku při manipulaci s předmětem

Čeho si všímat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Kutálení kroužku prsty/ dlaněmi
- Přidržování / bez přidržování kroužku rukou
- Střídání rukou při kutálení

Pomůcky: Kroužky, hrneček, polštář

Popis aktivity: Děti se snaží na říkanku „**Kutálí se brambora, kutálí se.....(ráno, večer) ze dvora**“, odkoulet prsty bramboru (kroužek) k místu, které zazní v říkance. Ráno značí místo s hrnečkem a večer místo s polštářem.

Doporučení (alternativní řešení): Alternativním řešením by mohlo být pohybové napodobení dle pokynu v říkance. Ráno by mohly děti předvést vzpažením s kroužkem nad hlavu (svítící slunce) a večer lehnutím na záda a vzpažením kroužku před obličej. (zářící měsíc)

Reakce dětí: Spokojenost

- **Hledáme ovoce na zahradě – poznávání ovoce dle názvu a obrázku**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho tělo	Rozvoj pohybových dovedností, vnímání rytmu	Koordinovat pohyby těla (dle tempa); přizpůsobit pohyb podle pokynu
Dítě a jeho psychika	Osvojování si pojmů nejnižší, nejvyšší	Rozumět a používat základní pojmy označující velikost (vysoký- nízký, nejnižší- nejvyšší)

Čeho si všítmat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Reakce na pokyn- rozlišování názvů ovoce/ pojmů označující velikost (nízký/ vysoký, nejnižší/ nejvyšší)
- Přizpůsobení pohybu dle tempa

Pomůcky: Hudební nástroj, obrázky různého druhu ovoce

Popis aktivity: Začneme pohybovou nápodobou na popěvek. „**Houpy, hou, houpy, hou, vítr houpá větvičkou**“ (KURKOVÁ, 1986, s. 115). Děti napodobují kývání větvíček a dále zapojujeme, jak se hýbou nejnižší větvíčky (kývají pažemi v upažení vpřed a vzad), nejvyšší větvíčky (vzpaží ruce a provádí úklony vlevo a vpravo). Pokračujeme písničkou „**větvička se ohýbá, se kolíbá**“ (KURKOVÁ, 1986, s. 115) a doplníme název ovoce - jablíčko, hruštička, švestička a další. Děti se po písni rozprchnou po třídě a hledají obrázek ovoce z písničky.

Doporučení (alternativní řešení): V praxi se dále osvědčilo, že jsme kartičky s ovocem podlepili různými barevnými podklady. Každý si našel kartičku zvoleného ovoce a poté děti v prostoru hledaly kamaráda se stejnou barvou a utvořily dvojice.

Reakce dětí: Spokojenost

- **Sadař sbírá ovoce – řazení prvků dle velikosti**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Seznámení s různými druhy ovoce; seřadit tři prvky podle velikosti	Pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno; rozumět a používat základní pojmy označující velikost (malý- velký, nejmenší- největší)

Čeho si všimat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Reakce na pokyn – rozlišování názvů ovoce/ pojmů označující velikost (malý/ velký, nejmenší/ největší)

Pomůcky: Kartičky s ovocem – různé velikosti ovoce (pro seřazení prvků od nejmenší po největší, volné rozmístění po třídě – sběr ovoce největší), košíčky v různých barvách

Popis aktivity: P. učitelka představuje sadaře a ostatní děti stojí v kruhu a napodobují pohyby dle říkanky. Po jejím dokončení se děti rozeběhnou po prostoru a obsadí jednu kartičku s ovocem. Poté se p. učitelka (sadař) vydá česat ovoce a říká různé názvy ovoce. Děti čekají na signál, a když p. učitelka vysloví ovoce, které mají na kartičce, jdou se shromáždit do správného košíčku. Například: jablíčka do červeného košíku. Když máme utvořené skupiny s ovocem, děti mají za úkol poskládat kartičky dle velikosti (od nejmenšího po největší)

Doporučení (alternativní řešení): V praxi se nám osvědčilo použít pět velikostních prvků od jednoho ovoce pro starší děti a pro menší děti tři prvky.

Reakce dětí: Neutrálnost

- **Umísťování jablíčka- rozlišování prostorových pojmů**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Osvojovat si předložkové vazby	Rozlišovat a používat základní prostorové pojmy – nahoře, dole, před, pod, nad

Čeho si všimat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Rozlišování prostorových pojmů - nahoře, dole, před, pod, nad
- Rozlišování pravá/ levá strana

Pomůcky: papíry

Popis aktivity: Každé z dětí si vezme jeden papír, který je uprostřed kruhu a vytvoří z něj jablíčko. Poté dáváme jablíčko podle pokynů např. před tělo, do pravé ruky, nad hlavu

Doporučení (alternativní řešení): Aktivitu můžeme starším dětem ztížit tím, že budou reagovat pouze na slovní pokyn učitelky. P. učitelka předvádí něco jiného, než říká.

Reakce dětí: Nadšení

- **Sklízení ovoce a zeleniny- třídění do skupin**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Třídít podle prvku, rozlišujeme, co patří do skupiny zeleniny a co do ovoce	Nacházet znaky společné a rozdílné, porovnat dle společných či rozdílných znaků

Čeho si všímat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Třídění do skupin – ovoce a zelenina

Pomůcky: Kartičky se zeleninou a ovocem, zelený a červený kroužek

Popis aktivity: Děti se rozmístí volně po prostoru, kde jsou dále rozmístěné i kartičky s ovocem a zeleninou. Děti napodobují pohyb dle pokynů (např. skok na jedné noze) a na signál tlesknutí si každé dítě obsadí jednu kartičku. Podle kartičky, kterou si dítě vybralo, se zařadí do jednoho ze dvou kroužků (zelený kroužek- zelenina/ červený kroužek – ovoce)

Doporučení (alternativní řešení): Aktivita je určena pouze starším dětem. Pokud bychom se chtěli zaměřit více na spolupráci a domluvu ve skupině, navrhuje alternativní řešení. Děti by se pohybovaly do rytmu bubínku mezi obrázky a sbíraly by pouze s ovocem/zeleninou. Na signál „do košíčku“, by se děti shromáždily uprostřed kruhu a společně by se domlouvaly, co do košíčku zařadí a co ne. Poté by šel sadař (p. učitelka) na kontrolu.

Reakce dětí: Spokojenost

- **Sklízení ovoce dle barvy – rozlišování základních a složených barev**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Procvičování barev, třídít podle prvku	Poznat a pojmenovat základní barvy; porovnat a uspořádat předměty dle jednoho pravidla

Čeho si všítmat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Poznat základní a některé složené barvy – zelená, modrá, červená, žlutá, oranžová, hnědá

Pomůcky: Kartičky s ovocem, tamburína, košíček

Popis aktivity: Děti se rozptýlí volně, po třídě jsou dále volně rozmístěné kartičky s ovocem. Děti se pohybují do rytmu tamburíny okolo „košíčku“. Když přestane tamburína hrát, děti mají za úkol posbírat všechno ovoce v barvě, kterou p. učitelka ukáže na kartičce.

Doporučení (alternativní řešení): Z hlediska bezpečnosti je důležité změnit pokyn, který p. učitelka ukazuje na kartičce, na pokyn slovní, aby děti neztrácely orientaci v prostoru. Při realizaci jsme dále určovali, jak jde zahradník do zahrady. Děti si vymýšlely různá přídavná jména, která označovala rozpoložení zahradníka a jeho tempo chůze. Například: našťvaný, unavený, ospalý, pospíchající zahradník.

Reakce dětí: Nadšení

- **Zahradníček počítá úrodu ze zahrádky – procvičování číselné řady**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj matematických dovedností a představ; rozvoj paměti, pozornosti a soustředěnosti	Orientovat se v číselné řadě 1- 10; zapamatovat si krátké říkanky, udržovat pozornost, uplatňovat postřeh a rychlost

Čeho si všítmat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Reakce na pokyn
- Poznat podle obrázku různé druhy zeleniny
- Počítání do 6

Pomůcky: Paraván, obrázky se zeleninou, rekvizity pro kozu a zahradníka, číslice

Popis aktivity: Každé z dětí si vybere kartičku se zeleninou a schová se za nízký paraván – do záhonku. Zahradník chodí před paravánem a říká básničku. Poté koza (p. učitelka) řekne pokyn, například: vykouknou všechny okurky. Zahradníček má za

úkol spočítat všechny okurky, které vykukují ze záhonku. Starší děti mohou k počtu přiřadit i číslici.

Doporučení (alternativní řešení): V aktivitě můžeme používat různé kombinace pokynů, například: Všechna zelenina, co má zelenou barvu/ která roste v zemi/ která má na kartičce dva plody/ která je sladká.

Reakce dětí: Nadšení

- **S kamarádem na bramborách- kooperace s kamarádem ve dvojici**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj sounáležitosti s druhými dětmi, sebeuplatnění	Zapojovat se do činností, kooperovat s dětmi
Dítě a ten druhý	Rozvoj důvěry k druhému, překonat ostych ke druhému dítěti; vést děti, aby se domlouvaly	Vyhledávat partnera pro hru, být ostatním partnerem, spolupracovat při hrách a aktivitách
Dítě a společnost	Chovat se ohleduplně, vést děti, aby dávaly pozor na bezpečnost svou i druhých	Projevovat ohleduplnost ke svým kamarádům; dodržovat pravidla her a činností

Čeho si všimát z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Aktivní zapojení do činnosti, kooperace s druhým dítětem
- Vyhledávání stejného partnera/ střídání partnerů pro hru
- Ohleduplnost ke druhým dětem
- Dodržování pravidel při hře

Pomůcky: žádné

Popis aktivity: Tři až čtyři děti začarujeme v bramboru a ty se rozmístí po prostoru. Ostatní děti si utvoří dvojice, v níž jedno dítě zavře oči a druhé si stoupne za něj a položí mu ruce na ramena. Stanovíme si signály, kterými se budou dvojice domlouvat a pohybovat po prostoru (Vpravo, vlevo, zastav) a mají za úkol vysbírat všechny brambory tak, aby v poli žádné nezůstaly. Poté si uděláme z nasbíraných brambor bramborovou kaši. Brambory se omyjí ve vodě (napodobujeme omývání), oškrábeme

je škrabkou (pohládíme po tváři), nakrájíme (napodobujeme krájení přes tělo dítěte) a umixujeme- kroužek a nakrájené brambory se uprostřed točí.

Doporučení (alternativní řešení): Určeno pro starší děti. Aktivita byla velmi náročná i pro starší děti, proto doporučujeme vyměnit složité domlouvání gesty za jednoduché slovní navigování druhého kamaráda. Některé děti mají problém s tím, aby vydržely mít po celou dobu zavřené oči, proto je velmi důležité na to předem děti připravit a navést je tak, aby si vybíraly roli, která jim více vyhovuje.

Reakce dětí: Spokojenost

- **Umístění ovoce do správné nádoby – kooperace s kamarádem ve dvojici**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvíjet rozlišovací schopnosti, vyhledávat stejné tvary	Poznat geometrické tvary- kruh, obdélník, čtverec, trojúhelník; třídít předměty dle jednoho kritéria (dle tvaru)
Dítě a společnost	Vést dítě k ohleduplnosti vůči druhým dětem při volném pohybu v prostoru; poznávání pravidel při činnosti	Projevovat ohleduplnost a zdvořilost ke svým kamarádům; dodržovat pravidla her, hrát spravedlivě, nepodvádět

Čeho si všimát z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Kooperace s kamarádem ve dvojici
- Ohleduplnost vůči druhým dětem
- Dodržovat pravidla aktivity/ podvádí při aktivitě
- Vyhledávání stejných geometrických tvarů dle předlohy

Pomůcky: kartičky s ovocem, geometrické tvary ve velkém formátu

Popis aktivity: Děti utvoří dvojice a rozdělí si herní role. Jedno z dětí se promění v sadaře a druhé v ovoce. Dítě, které bude proměněno v ovoce, zavře oči a sadař bude mít za úkol odvést své ovoce do správné nádoby. Sadař se bude orientovat podle geometrického tvaru, který bude znázorněn v pravém rohu na kartičce s ovocem, kterou obdrží. Například: hruška s obdélníkem, sadař uloží hrušku do obdélníkové nádoby. Následně si děti role ve dvojici vymění.

Doporučení (alternativní řešení): Aktivita je určena starším dětem. Důležité je dětem zdůraznit, že není podstatné, kdo bude se svým ovocem u nádoby první, ale zda to zvládne bezpečně.

Reakce dětí: Nadšení

- **Foukej, foukej větříčku – procvičování číselné řady 1- 6**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj paměti, pozornosti a soustředěnosti; rozvoj matematických dovedností a představ	Zapamatovat si jednoduché říkanky; orientovat se v číselné řadě 1-6
Dítě a ten druhý	Vést děti, aby dokázaly vést dialog, vzájemně si naslouchat a brát v úvahu názor druhého, rozvoj spolupráce	Domlouvat se na společném řešení, vyjednávat s druhým dítětem a dohodnout se na kompromisním řešení
Dítě a svět	Seznámení s tím, jaké formy může mít vítr	Mít poznatky o přírodních jevech a dějích (různé formy větru- vánek, vítr, vichřice)

Čeho si všímat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Rozlišování různé síly větru
- Domlouvání se na společném řešení, domlouvání se ve skupině- střídání v komunikaci, vyslechnutí názoru druhého, vyjádření svého názoru
- Orientace v číselné řadě 1- 6

Pomůcky: kartičky- košíček s puntíky od 1-6

Popis aktivity: Děti si nejprve zkouší, jak větřík vypadá vlastním dechem, poté jak by vypadala vichřice a vánek. Poté k dechovému cvičení přidáme i pohyb v prostoru. Lehký běh jako vánek, rychlejší jako vítr a nejrychlejší jako vichřice. Dále navážeme na známou říkanku foukej, foukej a po jejím dokončení dopadnou děti do sedu a stávají se hruškami, které se rozmístí do košíků dle počtu puntíků na kartičce. Domlouvají se s kamarády, hledají společná řešení, jak to udělat, aby byl v košíčku správný počet hruštiček. Postupně můžeme ubírat různý počet košíčků a tím utváříme dětem možnosti pro vytváření nových strategií.

Doporučení (alternativní řešení): I přesto, že je aktivita časově náročná, bychom měli nechat dětem volnost a čas pro hledání řešení a vzájemné domlouvání. Doporučujeme zasahovat opravdu, až když si děti neví rady. Pokud činnost velmi organizujeme, z činnosti se vytrácí nejen sledovaný cíl, ale i zájem dětí.

Reakce dětí: Spokojenost

5. 1. 2 Shrnutí tematického celku:

Tematický celek jsme realizovali v jednom týdnu v úzké spojitosti s další vzdělávací nabídkou. Mohu konstatovat, že většina aktivit byla dětmi pozitivně přijata. Mezi nejoblíbenější aktivity, které děti vyžadovaly, patřily například „Zahradníček počítá úrodu“, která byla nevšední především svým provedením, nebo dále „Umístění ovoce do správné nádoby“, kde děti zaujala kooperace s druhým kamarádem. Aktivita, která se dětem zalíbila i přes svou složitost a nefunkčnost, byla „s kamarádem na bramborách“. Děti si tuto aktivitu oblíbily i přesto, že neplnila plánovaný cíl, jelikož děti nebyly schopné rozpoznávat pokyny od druhého kamaráda, a proto otevíraly oči, aby viděly na cestu a co nejrychleji brambory posbíraly. Tuto aktivitu doporučujeme zařadit, pokud bychom neverbální domlouvání změnili na verbální a dále přidali pravidla k rychlosti pohybování.

Zvolené cíle byly z větší části naplňovány v navrhovaných aktivitách. Za mírné nedostatky bychom označili neúplnost při zvolení stěžejních cílů, například u aktivit „sadař sbírá ovoce“ nebo „sklízíme ovoce a zeleninu“, kde najdeme další důležitou naplňovanou oblast dítě a ten druhý. Mezi aktivity, které nesplnily zvolený cíl, bychom zařadili „s kamarádem na bramborách“. Cíl, který byl rozvíjen po upravení pravidel aktivity, můžeme formulovat jako rozvoj spolupráce a kooperace s druhými kamarády.

5. 2 Za zvířátky v lese

5. 2. 1 Nabídka pohybových činností

- **Cesta do lesa – rytmizace říkanky a překonávání překážek**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho tělo	Rozvoj hrubé motoriky a prostorové orientace	Zvládat nižší překážky, zvládat různé druhy lezení

Čeho si všimnout z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- skoky snožmo přes nízkou překážku
- překračování překážky
- válení sudů, ruce vzpažené
- plazení pod stolcem

Pomůcky: pět kroužků, stůl, čtyři židličky

Popis aktivity: Seznámíme děti s říkankou, která nám ukáže cestu do lesa. Poté říkanku zrytmizujeme hrou na tělo s připojením pochodu na místě a následně začneme zdolávat cestu do lesa za zvířátky.

Překonáváme přírodní překážky-přeskakování kaluží (skok snožmo přes kroužky), prolézání krtčí norou (prolézání pod stolcem), překračování popadaných stromů (překračování židliček), kutálení z kopečka (válení sudů).

Doporučení (alternativní řešení): Doprovod hrou na tělo k říkance je vhodná i pro menší děti, ale kombinace více je určena spíše pro starší děti.

Reakce dětí: Nadšení

- **Svolávání kance, srnky a kachen na vábničku**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho tělo	Rozvoj pohybových dovedností, rozvoj sluchového vnímání	Přizpůsobit pohyb podle zvukového pokynu, pohybovat se v rytmu
Dítě a jeho psychika	Rozvoj pozornosti a soustředěnosti	Zapamatovat si různé zvuky – vábniček na zvěř

Čeho si všimnout z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Přizpůsobení pohybu dle rytmu
- Reakce na jeden ze tří zvuků vhodným pohybem

Pomůcky: Vábničky na srnu, kance a kachny

Popis aktivity: Seznámíme děti s různými vábničkami na zvěř, s jejich zvuky a účelem v myslivosti. Poté děti napodobují pohyby zvířete, pro které je daná vábnička zvolená. Vábničkou vytváříme různý rytmus – pomalu, rychleji, nejrychleji a děti se tomuto rytmu přizpůsobují. Když neuslyší žádný zvuk, zkamení.

Doporučení (alternativní řešení): Se staršími dětmi můžeme situaci doplňovat i slovním doprovodem. Např. fouknout do vábničky na kance-děti se změní. Teď číhá za stromem a rozhlíží se, zda okolo neuvidí nějaké nebezpečí- foukáme do vábničky pomalu. Najednou se rozeběhne přes cestu a utíká lesem - foukáme do vábničky rychle.

Reakce dětí: Nadšení

- **Zvířátka v lese – pohybové napodobování**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj fantazie a tvořivosti; rozvoj pozornosti a soustředěnosti	Vyjádřit vlastní pohybové představy; odhalit podstatné a charakteristické znaky zvířat

Čeho si všimnout z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Kreativita při pohybovém ztvárnění
- Vystižení charakteristických prvků u zvířete, detailů např. jelen- parohy

Pomůcky: žádné

Popis aktivity: Představíme dětem les básničkou a následně je začarujeme na lesní zvířátka pomocí zaklínadla „ **Hokus, pokus, fidibus, v (jelena, veverku, jezečka...) se změnit zkus**“. Děti se snaží pohybově napodobit zvířátko v prostoru lesa (třídy) dle své fantazie (SVOBODOVÁ, 2010).

Doporučení (alternativní řešení) : K aktivitě je důležité přidat doprovod, který bude určovat tempo pohybu. Dále je důležité zvolit si signál na start a stop (např. bubínek, hudba)

Reakce dětí: Spokojenost

- **Seřad' zvířátka podle vzoru – orientace v řadě**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a psychika	Rozvoj fantazie a představivosti; osvojování si prostorových pojmů; rozvoj schopnosti vyjadřovat a nabízet návrhy řešení	Vyjádřit vlastní pohybové představy; orientovat se v řadě – první, poslední, uprostřed; dohodnout se s ostatními, obhájit svůj názor
Dítě a společnost	Rozvoj spolupráce a schopnosti domlouvat se ve skupině	Domlouvat se na společném řešení- vyslechnout sdělení, střídat se v komunikaci

Čeho si všimát z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Kreativita při pohybovém ztvárnění
- Chápání pojmů první, uprostřed a poslední
- Domlouvání s druhými dětmi – podávání návrhů, vyslechnutí druhého, hledání kompromisu

Pomůcky: Čepičky pro zvířátka (ježek, veverka, zajíček), kartičky s obrázky zvířátek v různém pořadí, kroužky

Popis aktivity: Děti si vyberou, jaké zvířátko by chtěly představovat - tím, že si nasadí čepičku na hlavu (ježečky, veverky, zajíčky). Poté se zvířátka pohybují po lese a na signál (např. prší) se rozprchnou do domečku, ale pravidlo zní, že v domečku nebude žádné zvířátko dvakrát. Utvoří se nám skupinky, kde bude zajíc, veverka a ježeček. Každý domeček dostane kartičku s obrázky v určitém pořadí, podle které se zvířátka v domečku seřadí (např. první veverka, uprostřed zajíc a poslední ježek)

Doporučení (alternativní řešení) : Místo kroužků by bylo vhodnější zvolit např. švihadlo, které by rovnou značilo řadu, do které se děti postaví. Další nezbytností se stává označit počátek řady, např. levá strana, pro menší děti můžeme zvolit křížek na zemi z lepenky, nebo kousek barevného papíru.

Reakce dětí: Nadšení

- **Kytičky z lesa – přizpůsobení pohybu dle ročního období**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho tělo	Rozvoj ovládnání pohybového aparátu	Přizpůsobit pohyb podle pokynu
Dítě a jeho psychika	Osvojování si typických znaků ročních období; rozvoj soustředěnosti a pozornosti, reakce na signál	Rozlišovat roční období (jaro, léto, podzim, zima); uplatňovat postřeh

Čeho si všimnout z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Reakce na pokyn
- Chápání charakteristických prvků jednotlivých ročních období

Pomůcky: Obrázky čtyři roční období, 4 barevné šátky

Popis aktivity: Děti jsou kytičkami v lese a budou reagovat na změnu podle časového údaje, který se objeví v pokynu od p. učitelky. Domluvíme se společně s dětmi a zkusíme si připodobnit pohybem, jak by mohla vypadat kytička ve všech ročních obdobích, a vybereme pro každé období pohybové znázornění (např. jaro- semínko v zemi- děti jsou schoulené dřepu, léto- kytička je rozkvetlá – stoj spatný, ruce vzpažit, podzim- kytička je zvadlá a uschlá- stoj spatný, předklon, zima- kytička je schovaná pod sněhem- leh, ruce upažit). P. učitelka bude ukazovat obrázky charakterizující roční období a kytičky se budou přizpůsobovat dle pokynu.

Obměna: Po třídě rozmístíme čtyři barevné šátky s obrázkem ročního období (např. podzim- hnědý šátek, zima- bílý šátek...). Děti budou chodit volně v prostoru a na signál, kdy p. učitelka ukáže jednu ze čtyř barev, se děti přesunou na barvu šátku a přizpůsobí pohybové předvedení kytičky.

Doporučení (alternativní řešení) : Pro realizaci této aktivity je nutné, aby děti znaly roční období a poznaly ho podle obrázku, proto je aktivita vhodná spíše pro starší děti.

Reakce dětí: Spokojenost

- **Zvířátka se schovávají před deštěm- rozlišování geometrických tvarů**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj soustředěnosti a pozornosti	Rozpoznat geometrické tvary- čtverec, kruh, trojúhelník
Dítě a společnost	Rozvoj ohleduplnosti ke druhým dětem při pohybu v prostoru, neohrozit bezpečnost ostatních	Projevovat ohleduplnost ke svým kamarádům

Čeho si všímat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Rozlišování geometrických tvarů
- Ohleduplnost ke druhým dětem při pohybu v prostoru

Pomůcky: Geometrické tvary na kartičkách v různých barvách

Popis aktivity: Každé z dětí si vybere zvířátko, které bude představovat, a bude se pohybovat volně v prostoru (po lese). Zvířátka se schovávají před deštěm do domečku se správným geometrickým tvarem dle pokynu, který zazní v říkance.

Pokyny: Pod střechu / do domku do nory

Obměna: Ke každému tvaru můžeme vymyslet pohybové ztvárnění. Např. Pod střechu se schováme- stříška z rukou, do nory se schováme- chytíme se všichni za ruce a utvoříme kruh, do domku se schováme – najdeme ve třídě předmět ve tvaru čtverce a dotkneme se ho.

Doporučení (alternativní řešení) : V praxi se nám osvědčilo přidat k pokynu i geometrické tvary z papíru ve větším formátu. Tato pomůcka je vhodná na začátek aktivity nebo pro menší děti.

Reakce dětí: Spokojenost

- **Co skrývá les – poznávání a pojmenování obrázků z tématu (houby, rostliny, stromy, zvířata)**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj sluchového vnímání; naučit se pojmenovávat většinu toho, co můžeme vidět v lese	Rozkládat slovo na slabiky; pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno (les)

Čeho si všímat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Poznávání a pojmenování rostlin, hub, stromů, zvířat, ptáčků z lesa
- Rozdělování slova na slabiky

Pomůcky: různé obrázky z lesa (houby, stromy, zvířata), bubínek

Popis aktivity: Děti chodí dokola v kruhu, okolo obrázků z lesa, které jsme vybrali. Uprostřed kruhu je dále bubínek. P. učitelka říká říkanku a doplňuje slovo z tématu (např. houby). „**Dokola si chodíme, co je tady z (hub, stromů, zvířátek, rostlin, ..), to si právě povíme.**“ (KONVALINKOVÁ, 2014, s. 156). Kdo z dětí bude vědět nějaký název houby, doběhne do středu kruhu a zabubnuje ho (starší děti mohou rozdělit na slabiky).

Doporučení (alternativní řešení) : Pro menší děti je vhodné zvolit jen jeden úder do bubínku a říct název. Rozdělování na slabiky je určeno pro starší děti, se kterými můžeme hledat i první hlásku ve slově, nebo dokonce hledat obrázky začínající na danou hlásku.

Reakce dětí: Spokojenost

- **Zvířátka se schovávají do svých úkrytů – pohyb v prostoru a přesouvání do domečků**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a psychika	Rozvoj fantazie a tvořivosti	Vyjádřit vlastní pohybové představy
Dítě a ten druhý	Rozvoj spolupráce a domluvy ve skupině	Vyjednávat s druhým dítětem a dohodnout se na společném řešení

Čeho si všimnout z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Spolupráce a domluva ve skupině – naslouchání, říct svůj názor, vzít v úvahu názor druhého, přistoupit na řešení skupiny
- Pohybová improvizace – vymýšlení vlastních pohybů, nápodoba, odmítání pohybového předvedení

Pomůcky: kroužky, kartičky s puntíky

Popis aktivity: Proměníme děti na lesní zvířátka zaklínadlem „**Čáry, máry, fuk, promění se holka, kluk**“. Děti se pohybují po prostoru (po lese), dle toho, jaké zvířátko chtějí představovat. Když však přijde myslivec (p. učitelka s rekvizitou), zvířátka se schovávají do úkrytů (kroužků). Důležité je, že v jednom úkrytu spolu mohou bydlet jen zvířátka, která jsou stejná (zajíčci, veverky, srnky). Zvířátka se mohou domlouvat i lidskou řečí, nejen zvuky.

Doporučení (alternativní řešení) : Aktivita je určena pouze pro starší děti. Alternativním řešením pro menší děti by mohlo být označení úkrytů obrázkem zvířete a děti by vyhledávaly svůj úkryt.

Reakce dětí: Nadšení

- **Pečeme dort pro zvířátka- sběr přírodnin v prostoru**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho tělo	Rozvoj koordinace ruky a oka	Zacházet s běžnými předměty denní potřeby
Dítě a ten druhý	Respektování ostatních	Brát ohled na druhého při manipulaci s předměty

Čeho si všimát z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Snaha o první místo při splnění úkolu za každou cenu- soutěživost
- Manipulace se lžící
- Ohleduplnost při pohybu v prostoru- strká se nebo se vyhýbá kamarádovi?

Pomůcky: různé druhy přírodnin, obruč, lžíce dle počtu dětí

Popis aktivity: Po třídě rozmístíme přírodniny a do středu třídy umístíme mísu (obruč). Každé z dětí dostane jednu lžici a jejich úkolem bude nasbírat pro zvířátka různé druhy přírodnin podle pokynu a nanosit je do mísy (obruče). Připomene dětem, že jsme v lese, kde se pohybujeme pomalu a potichu. Poté uděláme s dětmi kruh okolo mísy (obruče) a budeme míchat těsto (chůze v kruhu vpravo, vlevo) a kynout jako těsto v troubě (ze dřepu do stoje).

Doporučení (alternativní řešení) : Pravidlo, které se objevilo v aktivitě- pomalu a potichu je vhodnější změnit na – bezpečně, abychom neublížili sobě ani kamarádovi. Důležitou roli hraje, aby pedagog reagoval na přání dětí. Děti si při aktivitě mohou vymýšlet například další suroviny, které do dortu přidají. Právě v této souvislosti se v praxi osvědčilo přidání mixéru (děti se chytily pevně za ramena v kruhu a točily se dokola) a jeho rychlostí. Začínáme od nejnižší rychlosti a postupně můžeme přidávat, ale pouze tak abychom splnili pravidlo výše.

Reakce dětí: Nadšení

- **Na berušky- tvoření teček seskupením dětí do obručí**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj logického myšlení, osvojovat si různé matematické dovednosti a představy – kombinace prvků, číselná řada 1-7	Vymýšlet nová řešení nebo alternativní k běžným; orientovat se v číselné řadě 1-7
Dítě a společnost	Rozvoj ohleduplnosti při pohybu v prostoru ve skupině dětí	Projevovat ohleduplnost ke svým kamarádům
Dítě a ten druhý	Rozvoj spolupráce a domluvy ve skupině	Vyjednávat s druhým dítětem a dohodnout se na společném řešení

Čeho si všimát z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Spolupráce a domluva ve skupině – naslouchání, říct svůj názor, vzít v úvahu názor druhého, přistoupit na řešení skupiny
- Číselná řada 1- 7
- Hledání řešení, podávání návrhů

Pomůcky: berušky s různým počtem puntíků (1-7), obruče

Popis aktivity: Začneme s říkankou, po které ukáže p. učitelka kartičku s puntíky a děti se shromáždí v obruči, dle správného počtu. Když některé děti zbydou, přemýšlíme nad kombinacemi, např: Kolik by měla jedna beruška „teček“ z dětí, které zbyly? Mohly by být dvě berušky z „teček“, které zbyly? Kolik by každá měla teček?

Doporučení (alternativní řešení) : Aktivita je zvolena především pro starší děti, ale i přesto může dětem dělat problém. V tomto případě je vhodné děti slovně pobízet a napomáhat jim otázkami, aby dospěly k nějakému řešení vzniklé situace. Pro starší děti můžeme použít obměnu, kdy místo puntíků použijeme číslice 1-5.

Reakce dětí: Neutrálnost

- **Kdo ze zvířátek spí a kdo ne- přesun v prostoru dle pokynu spí/ nespí**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a společnost	Rozvoj ohleduplnosti k druhým dětem ve skupině	Projevovat ohleduplnost a zdvořilost ke svým kamarádům (při pohybu v prostoru)
Dítě a svět	Prohlubovat informace o lesních zvířatech	Mít poznatky o přírodě- dokázat rozlišit, jaký lesní živočichové se ukládají k zimnímu spánku

Čeho si všimnout z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Pohyb v prostoru- ohled na druhé, orientace v prostoru, bezpečnost při pohybu v prostoru
- Poznatky o lesní zvěři – ukládá se k spánku/ neukládá?

Pomůcky: Polštářky, obrázky s živočichy

Popis aktivity: Děti se procházejí volně v prostoru třídy, kde jsou dále rozmístěné polštářky, tak aby se jim musely děti vyhýbat. P. učitelka zdvihá nad hlavu různé obrázky živočichů z lesa. Když děti uvidí živočicha, který se neukládá k zimnímu spánku, procházejí se dále po prostoru, pokud však zahlédnou živočicha, který se ukládá k zimnímu spánku, najdou nejbližší polštářek a ulehnou jako zimní spáči (SLOUPOVÁ, 2014).

Doporučení (alternativní řešení) : Při této aktivitě by bylo vhodnější zvolit slovní pokyn místo obrázků, jelikož děti nestíhají vnímat orientaci v prostoru. Z počátku můžeme doplnit zda zvířátko spí a poté ztížit tím, že budeme říkat pouze živočicha. Dalším důležitým prvkem je určování tempa pohybu. Některé děti využívají volnosti a nedávají pozor, proto potřebují jasně stanovená pravidla pro rychlost pohybu v prostoru. Pro určování tempa můžeme zvolit například dřívka.

Reakce dětí: Nadšení

- **Kam patří zvířátka? – přesouvání se v prostoru do prostředí, kde zvířátko žije- les, pole, rybník**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a společnost	Rozvoj spolupráce a komunikace ve skupině	Přijmout společné návrhy, akceptování či podání návrhů

Čeho si všimnat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Domluva ve skupině- Vyslechnutí názoru druhého, podávání návrhů, vyjádření svého názoru, střídání v komunikaci

Pomůcky: tři obruče, obrázky- les, pole, rybník

Popis aktivity: Ve třídě máme rozmístěné tři obruče označující prostředí - les, pole, rybník (pro malé děti můžeme doplnit obrázkem). P. učitelka řekne zaříkávadlo, kterým promění celou skupinu dětí na skupinu živočichů (např. jelenů). Děti se společně domlouvají, do jakého prostředí se zařadí, a následně se celá skupina přesune do obruče, která označuje prostředí, kde zvířátko žije. (např. jelen- les) (DVOŘÁKOVÁ, 2002).

Obměna: V prostoru jsou dále volně rozmístěné kartičky se zvířátky. Děti obsadí jednu z kartiček a na signál se rozmístí do správných obručí.

Doporučení (alternativní řešení) : Rozlišování zvířat žijících na poli a v lese je příliš těžké a shodující se. Alternativním řešením by mohlo být rozlišování živočichů, kteří žijí v lese nahoře (v oblacích a na stromě) – ty by značil obrázek se stromem - a v lese dole (na zemi, v hlíně, pod zemí) - ty by značil obrázek s trávou - a skupina dětí by se přesouvala k příslušnému obrázku.

Reakce dětí: Spokojenost

- **Co je pravda, Co je lež – Uzpůsobení pohybu dle souhlasu/ nesouhlasu s tvrzením**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj slovní zásoby	Pojmenovávat věci ve svém okolí (lesní živočichy, houby, rostliny a stromy)
Dítě a společnost	Rozvoj spolupráce ve skupině	Domlouvat se na společném řešení- vyslechnout sdělení, střídat se v komunikaci

Čeho si všimat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Domluva ve skupině- vyslechnutí názoru druhého, podávání návrhů, vyjádření svého názoru, střídání v komunikaci
- Slovní zásoba na téma les

Pomůcky: Zelený kroužek, červený kroužek

Popis aktivity: P. učitelka bude dětem říkat sdělení o lese (například: Muchomůrka je jedovatá houba, veverka žije v lese, žaludy rostou na zemi, v lese křičíme...). Děti budou pracovat jako skupina a budou se společně domlouvat, do jakého ze dvou kroužků se přesunou. Zelený kroužek bude znamenat - souhlasíme; červený kroužek - nesouhlasíme.

Doporučení (alternativní řešení) : Pokyny, kterými se skupina bude řídit, musí být srozumitelné. Také se předpokládá, že se budou týkat oblastí, které jsme v tematickém celku s dětmi probrali. Pokud budou mít děti s domluvou mezi sebou problém, můžeme jim v diskuzi napomáhat nápomocnými otázkami nebo signálem, že je čas se přesunout, aby se dohodly na konečném rozhodnutí.

Reakce dětí: Spokojenost

- **Pomáháme zvířátkům čistit les- třídění odpadků do kontejnerů**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a svět	Rozvoj pozitivního vztahu k přírodě, seznamování s možností ochrany přírody	Nakládat vhodným způsobem s odpady, chápat význam třídění odpadu, chránit přírodu

Čeho si všimat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Rozlišit, co je odpad
- Poznat, kam odpad patří (do jakého kontejneru)

Pomůcky: různé druhy odpadků, barevné kroužky- zelená, žlutá, modrá, bílá

Popis aktivity: Seznámíme děti s pohádkou o tom, jak zvířátka šla večer spát do svých doupat, a když se ráno probudila, byl celý les znečištěný, jelikož tam bylo mnoho odpadků. (poházíme různé druhy odpadků po třídě- plasty, papír, sklo). Děti sdělují, proč se asi zvířátkům les nelíbí, proč jsou smutná a poté mají za úkol pomoci zvířátkům les vyčistit. Po třídě jsou dále rozmístěné kroužky v barvách- zelená, žlutá, modrá a bílá. Vybereme jeden z odpadků a skupina dětí se domlouvá, do jaké barvy by se měly přesunout, aby byly odpadky vhodně uklizené.

Doporučení (alternativní řešení) : Aktivita je vhodná pro starší děti. Důležitým předpokladem pro realizaci této činnosti je předešlé seznámení dětí s poznatky o třídění odpadu – barvy kontejnerů, význam třídění odpadu (např. při pobytu venku). Do předmětů, které budou rozházené po třídě, můžeme zařadit i jídlo, které zvířátka mohou konzumovat, například: tvrdý chleba, ovoce a zeleninu.

Reakce dětí: Nadšení

- **Zvířecí rodina – řazení obrázků dle velikosti**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj tvořivosti a fantazie; rozvoj předmatematických dovedností	Vyjádřit vlastní pohybové představy; rozumět a používat pojmy označující velikost (malý- velký, nejmenší- největší)
Dítě a svět	Rozvoj elementárních poznatků o lesních zvířátkách	Mít poznatky o živé přírodě – pojmenovat samce, samici a mládě některé lesní zvěře

Čeho si všimat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Poznat zvíře podle obrázku, pojmenovat samce a samici, mládě
- Rozlišovat pojmy označující velikost – malý/velký, nejmenší/ největší
- Kreativita při vyjadřování pohybových představ

Pomůcky: Kartičky se zvířátky z lesa (3- 5 velikostí)

Popis aktivity: Děti se promění ve zvířátka tím, že si vyberou jednu kartičku, které jsou volně rozmístěné po prostoru (v lese), a následně si zkouší pohybově i zvukově zvířátka napodobovat. Když máme zvířat plný les, tak se každý snaží najít celou svou rodinu. Poté můžeme zvířátka i pojmenovávat, včetně slov, označujících mláďátka (např. jelen- laň- koloušek), a řadit kartičky podle velikosti.

Doporučení (alternativní řešení) : Pro starší děti zvolíme řazení podle velikosti s pěti prvky a pro menší děti pouze prvky tři. Důležité je zařadit i nějaký signál pro řízení aktivity, například bubínek nebo triangel.

Reakce dětí: Spokojenost / odmítnutí

5. 2. 2 Shrnutí tematického celku

Tematický celek jsme realizovali v cyklu 2 týdnů, jelikož bylo téma velmi rozsáhlé. Pohybové aktivity jsme se snažili zařazovat k dalším navrhovaným činnostem ve vzdělávací nabídce a pokoušeli jsme se o jejich vzájemnou návaznost a propojenost. Dle reakcí dětí usuzujeme, že našly v pohybových aktivitách zálibení. Mezi činnosti, které děti nejvíce vyžadovaly, patří například „Cesta do lesa“, kterou jsme po její realizaci opakovali každý den v rámci ranního cvičení. Další aktivitou, která se stala velice oblíbenou, byla „ Kdo spí a kdo“, která dětem dělala zpočátku velký problém (především malým dětem), přestože byly již seznámeny s poznatky o zvířátkách, která se ukládají k zimnímu spánku a která ne. I přesto se dětem činnost velice líbila a při dalším opakování jsme mohli pozorovat viditelné zlepšení. V neposlední řadě stojí za zmínku i činnost, kdy jsme vábili zvěř. V této aktivitě děti zaujaly především pomůcky k realizaci činnosti a jejich zvuky. Činnost „Kam patří zvířátka“ dělala dětem velký problém. Zvolené rozlišování prostředí (les, pole, rybník) je pro děti příliš těžké, především rozlišování, která zvířátka žijí v lese a která na poli. Další aktivitou, která dělala některým dětem problém, byla „zvířecí rodina“ , a to především z hlediska vyjádření pohybové fantazie. Většinu dětí tato činnost bavila, ale ty, které se ostýchaly, činnost odmítaly a hledaly svou rodinu pouze podle obrázku.

Zvolené cíle byly naplňovány v navrhovaných činnostech. Zmínili bychom pouze aktivitu „zvířátka se schovávají do svých úkrytů“, kde je cíl zaměřen především na starší děti, a proto by bylo vhodné doplnit, že u menších dětí se budeme zaměřovat na orientaci v prostoru a bezpečný pohyb ve skupině dětí. Dále jsme však neshledali žádné aktivity, které by nenaplňovaly zvolené cíle.

5.3 Počasí čaruje

5.3.1 Nabídka pohybových činností:

- **Padá kapka na deštník – Hledání stejného geometrického tvaru**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a tělo	Rozvoj ohleduplnosti při pohybu v prostoru ve skupině dětí	Pohybovat se bezpečně ve skupině dětí
Dítě a psychika	Opakování základních geometrických tvarů	Rozpoznat geometrické tvary- čtverec, kruh, obdélník a trojúhelník

Čeho si všimát z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Ohleduplnost při pohybu v prostoru- strká se nebo se vyhýbá kamarádovi?
- Rozlišování geometrických tvarů- čtverec, kruh, trojúhelník, obdélník

Pomůcky: Kartičky – čtyři kapičky a čtyři deštníky, uprostřed kartiček je jeden z geometrických tvarů - , , , (viz obr. 1)

Popis aktivity: Děti zaujmou místo ve třídě a vzpaží ruce (představují kapky deště, které se drží mráčku) a na krátkou říkanku „**Padají kapky, kapičky, na kluky a holčičky, prší, prší, bum**“ napodobují prstíky padající déšť (ze stoje až do dřepu). Na pokyn **bum** se děti posadí a p. učitelka ukáže kapku s tvarem. Děti se rozprchnou po třídě a hledají vhodný deštník. Děti spolupracují jako skupina, proto je pravidlo, že všechny kapičky musí dopadnout na deštník a dotýkat se ho.

Obměna: Pro starší děti můžeme ukazovat více kapiček najednou

Doporučení (alternativní řešení): Pokud při realizaci vznikne situace, že jsou některé děti odstrčené, můžeme říci, že když dopadne více kapek na deštník, tak se spojí

v jednu velkou a čekáme na reakci dětí. Při praktikování aktivity děti reagovaly tím, že se společně chytily za ruce a spojily se ve velký kruh.

Reakce dětí: Spokojenost

- **Sluneční hodiny – rozlišování časových údajů**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho tělo	Rozvoj orientace v prostoru a ohleduplnosti při pohybu ve skupině dětí	Pohybovat se bezpečně ve skupině dětí
Dítě a jeho psychika	Seznamování s různými časovými úseky během dne	Orientovat se v časových údajích v rámci dne (ráno, poledne, odpoledne, večer)

Čeho si všímat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Ohleduplnost při pohybu ve skupině – strká do dětí, nebo se jim vyhýbá?
- Orientace v časových údajích- ráno, poledne, odpoledne, večer

Pomůcky: lano, obrázky charakterizující časové údaje- ráno, poledne, odpoledne, večer

Popis aktivity: Děti jsou uvnitř kruhu, který je utvořen lanem. Okolo kruhu jsou rozmístěné čtyři obrázky tak, jak jdou části dne za sebou – ráno, poledne, odpoledne, večer (viz obr. 2), např. ráno –chlapeček v pyžamu s hrnečkem a snídaní. Nejprve sluníčko (jedno z dětí) obíhá okolo hodin a u kterého obrázku se zastaví, tam se děti shromáždí a povíme si, co se na obrázku děje a co děláme my v tuto dobu. Poté jen p. učitelka říká jednotlivé pokyny- ráno, poledne, odpoledne, večer a děti se shromažďují u daného obrázku (NADEAU, 2003).

Doporučení (alternativní řešení): Při realizaci je vhodné začít nejprve se základními časovými údaji ráno a večer a poté postupně přidávat další. Aktivita je určena pouze pro starší děti.

Reakce dětí: Neutrálnost

- **Poletování podzimního lístečku – vnímání intenzity větru**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho tělo	Ovlivňování výdechového proudu dle pokynu; rozvoj sluchového vnímání	Ovládat dechové svalstvo; přizpůsobit jednoduchý pohyb dle zvukového pokynu

Čeho si všimnout z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Ovládnutí dechu dle pokynu
- Přizpůsobení pohybu dle sluchového podnětu – vánek, vítr, vichřice

Pomůcky: Vylisované listy, mikrofoliová plachta, obrázky s mráčky 1- 3

Popis aktivity: Každé z dětí si vybere jeden lísteček a snaží se do něj foukat tak, aby ho rozpohybovaly. Následně se děti pokouší usměrnit svůj výdechový proud dle pokynu (vítr, vánek, vichřice). Poté vyndáme plachtu a napodobujeme různé síly větru. Děti se rozdělí do dvou skupin. Jedna skupinka bude vytvářet zvuky s plachtou podle pokynu (obrázek s počtem mráček a číslicí na kartičce – 1 vánek, 2 vítr, 3 vichřice). Druhá skupinka budou lístečky, které zavřou oči a budou se volně po prostoru pohybovat dle síly větru.

Doporučení (alternativní řešení): Pro bezpečnost při pohybu ve skupině je vhodnější, aby si děti nechaly oči otevřené.

Reakce dětí: Spokojenost

- **Slunce s paprsky- počty 1-5**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Opakování číselné řady 1- 6; rozvoj logického myšlení a hledání řešení ke vzniklé situaci; rozvoj komunikačních schopností	Orientovat se v číselné řadě 1- 6; jednoduchý problém vyřešit ve spolupráci s kamarády; dodržovat pravidla konverzace

Čeho si všimnout z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Vyhledává a nabízí řešení
- Komunikační schopnosti- střídání v komunikaci, naslouchání

- Číselná řada – rozlišuje počet 1- 6

Pomůcky: skladba č. 30 – sluníčko (Hudebně pohybové hry v MŠ- Kurková), kartičky s počtem paprsků 1- 5

Popis aktivity: V kruhu si společně zazpíváme píseň sluníčko, kterou si můžeme propojit s pohybem. Po dozpívání písně ukáže p. učitelka kartičku s číslem nebo počtem puntíků. Děti mají za úkol utvořit slunce s počtem paprsků, které jsou na kartičce, a to tak, že se musí domluvit na tom, kdo bude představovat paprsky a kdo bude tvořit kruh neboli slunce. Děti, které tvoří paprsky, jsou vně kruhu a musí jich být stejný počet jako puntíků na kartičce (KURKOVÁ, 1986).

Doporučení (alternativní řešení): Aktivita je určena pro starší děti a je velmi náročná na vzájemnou spolupráci. Navrhujeme alternativní řešení aktivity. K písni bychom mohli připojit tancování se žlutou stužkou (paprskem). Děti by si na počátku před písni obsadily jeden z paprsků, které by byly ve dvou délkách (kratší X delší) a tančily by s ním na píseň. Po dozpívání písně by se děti s paprskem shlukly u obrázku (obrázek zima a léto), kterému by odpovídala délka paprsku. (zima- nejkratší paprsek, protože sluníčko na zimu hřeje nejméně, a léto – nejdelší paprsek, protože slunce hřeje nejvíce) (SLOUPOVÁ, 2014).

Reakce dětí: Nezaujetí

- **Vítr fouká a rozhazuje podzimní lístečky- prostorové pojmy**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a psychika	Procvičování základních barev, předložkové vazby a pravolevá orientace; rozvoj pozornostní	Rozlišit základní a složené barvy; rozlišovat vpravo/vlevo v prostoru s oporou o nějaký předmět, rozlišovat a používat základní prostorové pojmy, uplatňovat postřeh

Čeho si všimát z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Rozlišování základních a složených barev
- Rozlišování pravé/levé strany
- Rozlišování jednotlivých prostorových pojmů (pod, nad, v, na, mezi, vedle)

Pomůcky: Barevné kousky krepového papíru

Popis aktivity: Děti se pohybují volně, jako vítr, dle rytmu, který určuje p. učitelka rolničkami. Např. **Vánek**- lehké a pomalé údery, **vítr**- silnější a rychlejší údery a **vichřice**- nejrychlejší a nejsilnější údery. Na signál, kdy rolničky nebudou znít, každé z dětí obsadí jeden z barevných lístečků, které jsou rozházené po zemi. Poté se začnou lístečky rozmisťovat po prostoru dle pokynů p. učitelky, které barvy lístečků nebudou osloveny, zůstávají stát na místě. Např. všechny červené lístečky si sednou **NA** židli, **POD** stůl, **NA PRAVOU/LEVOU** stranu, vedle zeleného lístečku. (SLOUPOVÁ, 2014).

Obměna: Když bychom chtěli zapojit všechny děti najednou, mohli bychom umisťovat lísteček např. před sebe, nad hlavu, pod nohu.

Doporučení (alternativní řešení): Při realizaci jsme dále použili odebírání lístečků v prostoru, které děti obsazovaly. Tímto jsme obohatili aktivitu dále o cíle v oblasti dítě a ten druhý, kdy si děti utvářely prosociální postoje a chování k druhým dětem.

Reakce dětí: Spokojenost

- **Bouře- zvuková nápodoba**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a psychika	Rozvoj tvořivosti a práce s netradičním materiálem, rozvoj sluchového vnímání	Zapamatovat si různé zvuky událostí – déšť, vítr, hrom; uplatňovat postřeh

Čeho si všimát z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Poznat a pojmenovat různé jevy v počasí dle sluchu – déšť, vítr, bouře
- Reakce na změnu dle dohodnutého pravidla

Pomůcky: Igelitové pytlíky, bubínek, obrázky s větrem, deštěm a bleskem

Popis aktivity: Děti se posadí do kruhu a nejprve si dle obrázku zkusíme vytvořit jednotlivé přírodní jevy. **Vítr** vytvoříme šustěním igelitových sáčků, **déšť** pleskáním, dupáním, bubnováním prstíků o zem a **hrom** vytvoříme silným úderem do bubínku. Jednotlivé jevy jsou dále řízené číslicí 1- nejslabší/ 2- silnější/ 3- nejsilnější. Následně

některé děti zavřou oči a budou hádat, jaké jevy ostatní děti předvádí. Na závěr spojíme všechny jevy dohromady a vznikne nám bouře.

Doporučení (alternativní řešení): Z realizace aktivity vyplývá, že během předvádění přírodních jevů bychom měli dát dětem možnost, aby si samy zvolily intenzitu, jelikož jinak je činnost příliš organizovaná a děti ztrácejí zájem. Na počátku aktivity s nimi různé intenzity jevů vyzkoušet, ale při samotném předvádění nechat dětem volnost.

Reakce dětí: Nadšení

- **Bez slunce by nebyl život na Zemi- třídění kartiček dle jednoho prvku**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj sebeuplatnění a sebevědomí	Samostatně splnit jednoduchý úkol, cítit ze své samostatnosti uspokojení, přijímat drobný neúspěch
Dítě a druhý	Rozvoj spolupráce a prosociálního chování	Cítit sounáležitost s ostatními

Čeho si všimnout z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Rozhodování dítěte – samostatné/ s pomocí
- Reakce na úspěch/neúspěch
- Prosociální postoje k druhým dětem

Pomůcky: Obrázkové kartičky (lidé, zvířata, rostliny, předměty), bubínek, píseň se zimní tematikou

Popis aktivity: Děti doprovázejí zpěv písničky tancem a p. učitelka doplní píseň bubínkem, na kterém určuje tempo. Po dozpívání písničky udeří p. učitelka silně do bubínku a děti zmrznou. P. učitelka vstupuje do role sluníčka a dotykem rozmrazí jedno z dětí. Dítě má za úkol vybrat jeden z obrázků, na kterém je věc, která potřebuje ke svému životu slunce, a dítě obrázek odnese p. učitelce. Když přinese správný obrázek, přemluví tak sluníčko, aby hezky svítilo, a zachrání ostatní děti, které mohou zase rozmrznout. Pokud přinese špatný obrázek, dítě zase zmrzne a p. učitelka dá možnost dalšímu, dokud nezachrání skupinu, aby se mohla aktivita opakovat.

Obměna: P. učitelka ukazuje dětem kartičky a děti reagují vhodným pohybem. Pokud potřebuje věc ke svému životu sluníčko, utvoří ve dvojicích kruh, pokud ne, překříží ruce na prsa.

Doporučení (alternativní řešení): Před realizací doporučujeme provést jednodušší variantu, kdy se děti pohybují v rytmu písničky a na úder bubínku si každý najde jeden obrázek, na kterém je věc, která potřebuje ke svému životu slunce. Předcházíme tak tomu, že budou při záchraně skupiny selhávat.

Reakce dětí: Nadšení

- **Potřebuji slunce, nebo ne? – rozlišování životnosti/ neživotnosti věcí, lidí, zvířat**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Vést dítě k samostatnosti	Samostatně se rozhodnout v některých činnostech
Dítě a druhý	Rozvoj prosociálního chování	Nabídnout pomoc, hledat kompromisní řešení

Čeho si všimat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Rozhodování dítěte – samostatné/ s pomocí
- Vyhledávání pomoci, nabídnutí pomoci

Pomůcky: Obrázek slunce/ přeškrtnuté slunce, různé obrázky – zvířata, rostliny, věci.

Popis aktivity: Děti se pohybují volně v prostoru třídy v rytmu hudby. Když hudbu ztišíme, děti se podívají na obrázkový pokyn (**slunce / přeškrtnuté slunce**) a podle toho vyhledávají vhodnou kartičku v prostoru, ke které se postaví. V průběhu aktivity ubíráme kartičky, proto se děti musí mezi sebou domlouvat a zachraňovat (KLÍČOVÁ, 2010).

Obměna: Rozdělíme děti na skupinky a kartičky s obrázkem označíme červenou a modrou barvou. Na signál se skupinky rozprchnou po třídě a sbírají kartičky ve své barvě. Každá skupinka si nosí kartičky na předem vyznačené místo a poté je rozdělí na obrázek se sluníčkem/ s přeškrtnutým sluníčkem.

Doporučení (alternativní řešení): Doporučujeme zvolit obrázky, kde budou moci děti jednoznačně určit životnost.

Reakce dětí: Neutrálnost

- **Skládáme podzimního draka – sbírání částí obrázků a skládání v celek**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a ten druhý	Rozvoj spolupráce a komunikačních schopností	Spolupracovat při aktivitách nejrůznějšího zaměření, domluvit se na společném řešení

Čeho si všímat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Spolupráce a domluva ve skupině – naslouchání, říci svůj názor, vzít v úvahu názor druhého, přistoupit na řešení skupiny

Pomůcky: Nastříhaný obrázek podzimního draka na 6 částí, kroužky, molitanová kostka

Popis aktivity: Děti stojí v kruhu, kde jsou rozestavěné kroužky, které představují herní pole. P. učitelka hází molitanovou kostkou a děti mají za úkol posunout se vždy v kruhu směrem vpravo o tolik kroužků, kolik je počet na kostce. Volně rozmístěné v kroužcích budou dále indicie (části obrázků podzimního draka), které děti budou sbírat. Když dítě stoupne do kroužku, kde je indicie, sebere ji a uloží ji do středu kruhu a vrátí se zpět do hry. Aktivita pokračuje, dokud děti nevysbírají všechny indicie. Poté mají děti za úkol poskládat z částí celý obrázek podzimního draka.

Doporučení (alternativní řešení): Aktivita je vhodná spíše pro starší děti. Alternativním řešením by mohlo být pohybování se v kruhu (vytvořeném z kroužků) na hudbu. Když by hudba nehrála, děti by se zastavily na kroužku, kam stihly dojít, a pokud by se tam nacházela indicie, vložily by ji do středu kruhu. Tato obměna by se dala využít i pro menší děti.

Reakce dětí: Nadšení

- **Dešťové kapičky, dostaly nožičky – řazení dle velikosti, dle barvy**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj matematických představ – třídění dle jednoho prvku (dle barvy, dle velikosti)	Rozumět základním pojmům určujícím velikost, porovnat a uspořádat předměty dle stanoveného pravidla (velikosti, barvy)
Dítě a ten druhý	Rozvoj komunikačních schopností	Domlouvat se, vyjednávat; spolupracovat při aktivitách, být ostatním partnerem
Dítě a společnost	Utváření prosociálních postojů ke druhým dětem	Nabídnutí spolupráce a pomoci

Čeho si všimát z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Hledání řešení – aktivní zapojení do hledání své skupiny/ s pomocí
- Vyjednávání se skupinou, domlouvání
- Projevení zájmu o pomoc druhému
- Rozlišování pojmů určující velikost/ odstínů modré barvy

Pomůcky: Dešťové kapičky v různých velikostech (4- 5 prvků) a v různých odstínech modré

Popis aktivity: Děti budou napodobovat pohyb vestoje na slova „**Dešťové kapičky, dostaly nožičky**“ – pochod na místě, „**běhaly po plechu, dělaly neplechu**“ – běžíme na místě (LIDOVÉ ŘÍKADLO). Po říkance se děti rozeběhnou po prostoru a najdou si jednu z kapiček. Poté má každý za úkol najít všechny kapičky ve své velikosti a shluknout se do jednoho mráčku neboli utvořit kruh.

Obměna: Řazení kapiček dle odstínu modré

Doporučení (alternativní řešení): V praxi se při této aktivitě osvědčilo dát dětem mráček (např. kruh), kde se budou kapky shromažďovat, což ulehčí organizaci a průběh aktivity. Dále se osvědčilo i gesto pro zastavení dětí, když potřebovala p. učitelka něco dětem sdělit. P. učitelka se přeměnila na Mrazíka (s použitím modrého šátku) a všechny kapky zmrazila a následně zas obrázkem sluníčka rozmrazila. Doporučujeme tuto aktivitu realizovat pouze se staršími dětmi.

Reakce dětí: Nadšení

- **Koloběh vody – posloupnost děje**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a svět	Získávání poznatků o koloběhu vody v přírodě	Mít poznatky o planetě Zemi – koloběh vody

Čeho si všimát z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Chápání posloupnosti koloběhu vody

Pomůcky: kartičky, které určují posloupnost koloběhu vody

Popis aktivity: Jedno z dětí začarujeme na dešťovou kapičku, která bude cestovat koloběhem vody. Po třídě bude rozmístěno pět kartiček, které určují posloupnost. Nejprve rozmístíme kartičky tak, jak jde koloběh za sebou (viz obr. 4), a dále lze aktivitu ztížit tím, že posloupnost přeházíme. Kapička hledá správnou cestu až k modrému mráčku (KASLOVÁ, 2015).

Doporučení (alternativní řešení): Děti si dále vymyslely, že bychom se mohli nechat začarovat i na kroupy nebo sněhovou vločku. Načež jsme se dobrali k tomu, že se stejně promění na vodu a koloběh pokračuje dál stejně jako u dešťové kapičky. Děti podávaly i další návrhy (např. hvězdy, slunce...) a ve skupině jsme diskutovali, zda je to možné, nebo ne, čímž si děti upevnily poznatky o tom, jaké skupenství může mít voda.

Reakce dětí: Nadšení

- **Mrholení, déšť a liják – zvuková nápodoba deště**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj pozornosti, soustředěnosti	Zapamatovat si různé zvuky událostí – mrholení, déšť, liják a napodobit je, uplatňovat postřeh
Dítě a svět	Rozlišovat různé intenzity deště – mrholení, déšť a liják	Mít poznatky o nejrůznějších přírodních jevech, které okolo sebe vidí – mrholení, déšť, liják

Čeho si všimat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Rozlišení různé intenzity deště – mrholení, déšť, liják
- Zvuková nápodoba různé intenzity deště dle názvu a obrázku

Pomůcky: Obrázkové pokyny – tři mráčky s počtem kapek (viz obr. 5), 3- 5 modrých mráčků, sluníčko

Popis aktivity: Děti jsou v podřepu v kruhu a reagují na obrázkové pokyny zvukovou nápodobou deště. Mrak s jednou kapkou představuje **slabý déšť** - děti bubnují prsty o zem, mrak se dvěma kapkami představuje **silný déšť** - děti bubnují dlaněmi o zem a mrak se třemi kapkami představuje **liják** – děti bubnují chodidly a dlaněmi o zem (KURKOVÁ, 1986). P. učitelka mění intenzitu deště obrázkovými kartami. Během zvukové nápodoby se znenadání ukáže sluníčko a děti se jako kapičky shluknou do mraků, které jsou volně rozmístěné v prostoru. Pravidlem je, že nesmí žádná kapka zůstat na zemi a všechny se musí dostat nazpět do mráčku.

Doporučení (alternativní řešení): Alternativním řešením aktivity (kde bychom se zaměřovali pouze na zvukovou nápodobu deště) by mohla být nápodoba doprovázena rolničkami (místo obrázkových pokynů), které by určovaly tempo a intenzitu deště.

Reakce dětí: Nadšení

- **Počasí čaruje – nápodoba přírodních jevů**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a psychika	Rozvoj pozornosti a paměti; rozvoj fantazie a představivosti	Uplatňovat postřeh; zapamatovat si různé úkony; vyjádřit vlastní jednoduché pohybové představy
Dítě a svět	Získávání poznatků o počasí a přírodních jevech	Mít poznatky o nejrůznějších přírodních jevech, které okolo sebe vidí – rozlišovat různé změny v počasí

Čeho si všimat z hlediska naplňování stanoveného cíle:

- Zapamatování a pochopení pojmů – déšť, vítr, bouřka, slunce, duha a reakce vhodným pohybem

- Kreativita při pohybovém ztvárnění

Pomůcky: Kostka s přírodními jevy (1- vítr, 2- déšť, 3- déšť + vítr = bouřka, 4- slunce, 5- slunce a déšť= duha, 6 necháme prázdnou – viz obr. 6, 7)

Popis aktivity: Děti se rozmístí po prostoru a domluvíme si pohybové předvedení jednotlivých jevů. Např. **slunce**- utvoření kruhu, **déšť**- bubnování prstíků/dlaněmi o zem, **vítr**- nápodoba větru pohybem a foukáním pusou, **bouřka** – hromy tleskáním, vítr a déšť, **duha**- hledání barvy duhy ve třídě, když padne prázdná strana, děti si samy mohou vymyslet, co chtějí předvádět, např. zmrznutí... Poté děti reagují vhodným pohybem na to, co padne na kostce.

Doporučení (alternativní řešení): Důležité je nevnucovat dětem vlastní pohybové kombinace k jednotlivým obrázkům, ale nechat děti vymýšlet vlastní ztvárnění. Čerpáme tak z jejich poznatků a zkušeností, které již získaly.

Reakce dětí: Nadšení

5. 3. 2 Shrnutí tematického celku

Tematický celek „Počasí čaruje“ jsme realizovali v jednom týdnu. Počasí je jedním z témat, se kterým se děti běžně setkávají každý den, ale zároveň je pro ně jen těžko pochopitelné, proto bylo přímo žádoucí dětem téma zprostředkovat prožitkem a pohybem. Děti našly velké zalíbení v mnoha navrhovaných pohybových aktivitách, ale mezi nejčastěji vyžadované patřily aktivity „Počasí čaruje“, „Bouře“, „Dešťové kapičky“ nebo „Mrholení, déšť, liják“, které děti zaujaly především svou dynamikou a neustálou proměnou, ale také proto, že zde děti měly možnost vlastního tvoření. Dále bych zmínila aktivitu s koloběhem vody, kde děti nenásilně a s radostí pochopily tento jinak velmi složitý jev a byla zde vidět souhra při propojování vlastní zkušenosti s novými poznatky, které si v této aktivitě osvojovaly. Aktivita, která dětem činila největší problém, byla „Slunce s paprsky“. Děti nebyly moc schopné takto náročné domluvy a spolupráce, proto bychom tuto aktivitu volili tehdy, až bude skupina dětí lépe kooperovat, a pro začátek bych zvolila obměnu aktivity, která je zmíněná v doporučení. Mezi náročnější činnosti bychom mohli zařadit i „Skládání podzimního draka“, která se stává obtížnou z hlediska pravidel. I přesto našla aktivita u dětí velký obdiv, a dokonce si ji děti při ranních hrách samy organizovaly a dokládaly si do

činnosti další obrázky, které si namalovaly. Z hlediska naplňování zvolených cílů v navrhované nabídce aktivit jsme neshledali žádné nedostatky. Pouze bychom zmínili neúplné označení stěžejních cílů u aktivity „Vítr rozfoukává lístečky“, kde jsme dále rozvíjeli děti v oblasti dítě a ten druhý.

5.4 S nemocí si poradíme

5.4.1 Nabídka pohybových činností:

- **Moje tělo – procvičování částí těla**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho tělo	Rozvoj poznatků o vlastním těle	Poznat a pojmenovat viditelné části těla včetně některých dílčích částí
Dítě a ten druhý	Rozvoj spolupráce a komunikačních dovedností v interakci s druhými dětmi	Spolupracovat při aktivitách nejrůznějšího zaměření, domluvit se na společném řešení

Čeho si všimát z hlediska naplňování zvoleného cíle:

- Rozlišovat základní části těla – noha, ruka, hlava, břicho, záda, prsty, hýždě, krk
- Rozlišovat další části těla – chodidlo, dlaň, koleno, ramena, brada, pata
- Domlouvání ve skupině – vede a organizuje, aktivně se zapojuje, straní se, nezapojuje se

Pomůcky: Kroužky- hrací plocha (viz obr. 8), obrázky částí těla a kartičky s puntíky 1- 6

Popis aktivity: Děti rozdělíme do skupinek po 3 - 4 dětech a každou skupinu postavíme k její „hrací ploše“, která je vytvořena na zemi ze šesti kroužků (viz obr. 8). P. učitelka bude dětem ukazovat kombinaci dvou kartiček, které budou určovat počet a část těla. Poté se děti ve skupině domlouvají na správném řešení a umisťují části těla dle počtu do hrací plochy. Např. tři puntíky a ruka- děti se domlouvají a dávají do hrací plochy tři ruce.

Doporučení (alternativní řešení): Aktivita je vhodná spíše pro starší děti a i přesto je velmi náročná na domluvu ve skupině. Alternativním řešením by mohlo být, že by každé z dětí mělo svůj kroužek a umisťovaly by pouze část těla dle kartičky. Dále bychom tímto způsobem mohli zapojit i procvičování matematických dovedností. Děti

by umísťovaly do kroužku pouze prsty, dle počtu na kostce. Tento způsob se nám se staršími dětmi osvědčil a dále jsme ho ztížili tím, že jsme házeli dvěma kostkami a děti si musely spočítat celkový počet puntíků a dle toho dávat prsty do kroužku.

Reakce dětí: Nadšení – po úpravě zadání

- **Naše smysly – Rozlišování jednotlivých smyslů**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho tělo	Rozvoj poznatků o našem těle – naše smysly a smyslové orgány	Pojmenovat části těla a některé orgány
Dítě a jeho psychika	Rozvoj komunikačních dovedností a spolupráce	Snažit se uplatnit své přání, umět kooperovat a dohodnout se s ostatními

Čeho si všimát z hlediska naplňování zvoleného cíle:

- Dokázat si spojit smysl se smyslovým orgánem
- Rozlišovat co můžeme smyslem rozpoznat
- Komunikace s druhými dětmi – podávání návrhů, naslouchání druhému, hledání společného řešení

Pomůcky: Papírové kolečko se šipkou a smyslovými orgány (viz obr. 9), různé obrázky – věci, rostliny, lidé, zvířata

Popis aktivity: Děti jsou rozmístěné volně v prostoru, kde jsou dále i kartičky s obrázky. P. učitelka zatočí šipkou na kolečku, a když šipka ukáže na jeden ze smyslových orgánů, vydají se děti hledat odpovídající obrázek, na kterém bude věc, kterou můžeme daným smyslem poznat. Např. ucho je smyslovým orgánem pro sluch- děti hledají obrázky, kde jsou věci, které můžeme poznat podle sluchu.

Doporučení: Před zahájením aktivity doporučujeme pojmenovat s dětmi předměty na obrázcích a dále je vhodné mít připravené větší množství obrázků, abychom je mohli během hry obměňovat.

Reakce dětí: Spokojenost

- **Barevné čepičky – vyhledávání stejných barev dle vzoru**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj pozornosti a soustředěnosti; rozvoj samostatného rozhodování	Uplatňovat postřeh; samostatně splnit jednoduchý úkol

Čeho si všímat z hlediska naplňování zvoleného cíle:

- Soustředěnost na činnost, splnění úkolu – samostatnost, dožadování pomoci

Pomůcky: Kartičky s čepičkami s různou kombinací barev (viz obr. 10), kroužky

Popis aktivity: Utvoříme s dětmi kruh, kde každé z dětí má před sebou na zemi jeden kroužek a uprostřed kruhu jsou umístěná různá barevná víčka. Děti budou vybírat pouze víčka barev, které budou na čepičce, kterou p. učitelka dětem ukáže na kartičce. Vybraná víčka si každé dítě uloží do svého kroužku. (KASLOVÁ, 2015)

Doporučení (alternativní řešení): Aktivita je pro starší děti příliš jednoduchá, a proto po chvíli i nezáživná, takže doporučujeme přidat další kritérium- rozlišovat i barvy kroužků, které slouží dětem pro ukládání barevných víček. Např. pouze bílé kroužky vyberou tyto barvy.

Reakce dětí: Nezaujetí

- **Bacily se lepí na děti- rozlišování počtu podle sluchu**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj matematických schopností, rozvoj soustředěnosti a pozornosti, rozvoj sluchového vnímání	Správně reagovat na akustické signály; orientovat se v číselné řadě 1- 5

Čeho si všímat z hlediska naplňování zvoleného cíle:

- Soustředěnost a rozpoznání zvukových signálů
- Číselná řada 1- 5

Pomůcky: černé rukavice

Popis aktivity: Přibližně $\frac{3}{4}$ ze skupiny dětí proměníme v bacily a zbylé děti se postaví do středu kruhu. P. učitelka má na ruku černé rukavice, které představují špinavé ruce. Bacily čekají na příležitost a poslouchají, kolikrát špinavé ruce tlesknou, a dle počtu tlesknutí se bacily nalepí na „zdravé“ děti. Následně se však děti mohou zachránit tím, že bacily oslabí slovem, které označuje to, co bacily rádi nemají, např. čistotu, vitamíny, sportování, teplé oblečení.

Doporučení (alternativní řešení): Z hlediska bezpečnosti se nám v praxi osvědčilo ohraničit „zdravé“ děti obručí. Záchranná akce, kdy děti vyslovují to, co nemají bacily rádi, je daleko zajímavější, pokud zvolíme vzájemnou záchranu dětí mezi sebou, a ne sebe sama, jak bylo původně v plánu.

Reakce dětí: Spokojenost

- **Oblečení do zimního počasí – rozlišování detailu, hledání obrázků dle obrysů**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj vnímání, myšlení a soustředěnosti	Rozpoznat odlišnosti v detailech, rozlišit tvary předmětů

Čeho si všimnout z hlediska naplňování zvoleného cíle:

- Rozlišování detailu na obrázku
- Rozlišování tvarů na obrázku

Pomůcky: Kartičky s oblečením, kartičky s obrysy oblečení (viz obr. 11)

Popis aktivity: Děti jsou v kruhu a uprostřed jsou kartičky otočené obrázkem dolů. Každé z dětí si vezme jednu kartičku a jde hledat kamaráda se stejným obrázkem. Děti rozlišují především detaily.

Obměna: Zaměření na tvar oblečení. Děti budou hledat obrázek, který značí obrys jejich oblečení. Děti se shlukují u jednoho obrázku a tvoří skupinky.

Doporučení (alternativní řešení): Pro starší děti můžeme připravit více detailů od jednoho druhu oblečení, aby pro ně nebylo hledání dvojice příliš jednoduché.

Například čepice na deseti kartičkách s různými vzory a při hledání obrysu bychom dále mohli použít i vertikální a horizontální otočení obrázku.

Reakce dětí: Neutrálnost

- **Uklízíme oblečení – skládání částí obrázků v celek**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj myšlení	Vyhledat chybějící část v obrázku; jednotlivé části složit v celek
Dítě a ten druhý	Rozvoj komunikačních dovedností, rozvoj kooperace	Domlouvat se, být ostatním partnerem

Čeho si všimnout z hlediska naplňování zvoleného cíle:

- Hledání částí obrázku – aktivně se zapojuje/ nezapojuje se
- Skládání obrázků v celek
- Spolupráce s kamarádem

Pomůcky: Obrázky oblečení nastříhané na více částí, čtvercové podložky značící skříň

Popis aktivity: Činnost zahájíme motivací o tom, že jsme prali prádlo a najednou se nám pračka rozbila a udělala z věcí malé kousky. Každé z dětí si najde jednu část obrázku a snaží se ve skupině dětí najít další části oblečení. Poté si skupinka obsadí jednu ze skříní (čtvercovou podložku), kde svůj obrázek složí v celek (PAUSEWANG, 1993).

Doporučení (alternativní řešení): Pro starší děti můžeme použít více částí k jednomu obrázku (3- 5), u menších dětí postačí části 2- 3. V praxi se nám osvědčilo pravidlo, že v každé skříni je pouze jedno oblečení, vedeme děti ke komunikaci ve skupině a pomoci druhým.

Reakce dětí: Spokojenost

- **Kouzelné vitaminy – skládání barev do řady dle předlohy**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj logického myšlení, rozvoj pozornosti a soustředění; rozvoj samostatnosti	Jednoduchý problém vyřešit samostatně i ve spolupráci s kamarády; nebát se požádat o pomoc
Dítě a ten druhý	Rozvoj kooperace	Nabídnout pomoc

Čeho si všimát z hlediska naplňování zvoleného cíle:

- Hledání řešení – samostatné/ s pomocí kamarádů
- Požádání o pomoc, nabídnutí pomoci

Pomůcky: Lano, pet víčka v různých barvách

Popis aktivity: Seznámíme děti s pojmem vitamin a také s jeho důležitostí pro naše tělo. Dále děti motivujeme čarodějnící Elvírou, která vymýšlela nové vitaminy, ale jelikož se jí recept moc nepovedl, zbarví nás podle barvy vitaminu, který si vybereme. Ve třídě máme vytvořené „zrcadlo“ lano a na jedné straně jsou rozmístěné různé barvy víček (představuje odraz zrcadla). Děti si vyberou jednu barvu vitaminu v prostoru (pet víčko) a hledají vhodný barevný odraz v zrcadle. (viz obr. 12)

Doporučení (alternativní řešení): Aktivita je určena spíše pro starší děti. V praxi se osvědčilo nechat děti hledat alternativní řešení, pokud někdo z dětí nemůže najít svůj odraz v zrcadle. Děti si pomáhaly a nabízely kamarádům různé formy záchrany. Například si vzaly dítě k sobě a upravily odraz v zrcadle, nebo mu radily, jakou barvu si má najít. Při aktivitě můžeme odrazy různě upravovat, přesouvat a ubírat.

Reakce dětí: Nadšení

- **Zdravé a nezdravé potraviny- rozlišování první hlásky ve slově**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj pozornosti a postřehu; rozvoj sluchového vnímání	Uplatňovat postřeh, vyčlenit hlásku na počátku slova
Dítě a ten druhý	Rozvoj kooperace s druhým	Vyhledávat partnera pro hru, rozdělovat a měnit si herní role

Čeho si všimnout z hlediska naplňování zvoleného cíle:

- Rozlišování první hlásky ve slově a propojení se signálem
- Vyhledávání kamaráda pro splnění úkolu
- Domlouvání na herní roli – neústupný/ kompromisní/ pasivní

Pomůcky: Kartičky s potravinami (především začínající na hlásky- H, L, D, O, smajlíky – veselý/smutný)

Popis aktivity: S dětmi si stanovíme pohybové signály, kterými budeme rozlišovat první hlásku ve slově. Například: když uvidí na kartičce potravinu, která začíná na o – ovoce, tak se každý najde kamaráda a obejmě ho. Další pohybové signály budou **hlazení** – pohládíme kamaráda po hlavě, **lechtání** - polechtáme kamaráda na zádech a **držení**- celá skupina utvoří kruh a chytne se za ruce. Poté již p. učitelka ukazuje kartičky s potravinami a děti na ně reagují pohybovým signálem podle toho, na kterou hlásku potravina začíná. Když děti skutečně daný pohyb, dále se domluví, kam potravinu uloží – veselý smajlík (zdravé potraviny) / smutný smajlík (nezdravé potraviny)

Doporučení (alternativní řešení): Důležité je, aby si děti pohybové signály nejprve pečlivě osvojily opakováním a postupným přidáváním. V praxi se dále osvědčilo, aby p. učitelka kartičky nejen ukazovala, ale i nahlas vyslovila název potraviny, jelikož se může stát, že děti nebudou někdy vědět, jak se potravina nazývá a nebo se budou mýlit. Dále se nám osvědčilo ponechat dětem dostatek prostoru pro vymyšlení vlastních pohybových signálů (např. na kartičky s potravinami, které nám zbydou)

Reakce dětí: Nadšení

- **Bacílek Emílek – číselná řada 1- 6**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho tělo	Rozvoj poznatků v péči o své zdraví	Rozlišovat, co zdraví prospívá a co mu škodí
Dítě a jeho psychika	Rozvoj logického myšlení, hledání řešení, zopakování číselné řady 1- 6	Určit počet do šesti
Dítě a ten druhý	Rozvoj spolupráce, komunikačních dovedností s druhým dítětem	Spolupracovat při aktivitách různého zaměření, domluvit se na společném řešení

Čeho si všimnout z hlediska naplňování zvoleného cíle:

- Spolupráce ve skupině – zapojuje se a hledá řešení, straní se a čeká na vyjádření skupiny, nezapojuje se
- Rozlišování různých faktorů ovlivňující lidské zdraví
- Číselná řada – počet 1- 6

Pomůcky: Kartičky se špinavou rukou s různým počtem bacilů 1- 6, čistá ruka, 5- 6x černá ruka ve formátu A2

Popis aktivity: Děti se stanou bacily, které budou reagovat na signál (p. učitelka ukazuje obrázky- čisté / špinavé ruky). Pokud uvidí bacily čistou ruku, jsou oslabené, nemohou chodit, a proto se schoulí se do klubíčka. Pokud však uvidí kartičku se špinavou rukou, každý si spočte, kolik bacilů se na ní nachází. Poté se shlukují bacily na černé ruce (formát A2) v prostoru, dle uvedeného počtu. Pokud některé (bacily) děti zbydou, ptáme se ostatních, kolik by ještě muselo být bacilů, aby byl počet správný dle zadání (KASLOVÁ, 2015).

Doporučení (alternativní řešení): Aktivita je určena pro starší děti. Dále jsme s dětmi vyzkoušely umístění nejen dle počtu, ale také rozmístění na ruce, tak jak jsou bacily na špinavé ruce zakreslené. Tato obměna vyžadovala od dětí velkou soustředěnost a spolupráci. Při této obměně se počet bacilů neměnil, soustředili jsme se pouze na rozmístění a pojmenování prstů.

Reakce dětí: Nadšení

- **Jak se dostanou bacily do těla? – přesouvání skupiny dětí dle signálu**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho tělo	Rozvoj poznatků v péči o své zdraví	Rozlišovat, co zdraví prospívá a co mu škodí
Dítě a jeho psychika	Rozvoj fantazie a představivosti	Vyjádřit vlastní jednoduché pohybové představy
Dítě a společnost	Rozvoj ohleduplnosti při pohybu ve skupině dětí, rozvoj orientace v prostoru	Projevovat ohleduplnost ke svým kamarádům

Čeho si všimnout z hlediska naplňování zvoleného cíle:

- Ohleduplnost při pohybu ve skupině dětí – strká se nebo se vyhýbá ostatním kamarádům?
- Pohybové předvedení s využitím fantazie
- Rozlišování různých faktorů ovlivňující lidské zdraví

Pomůcky: Obrys postavy na zemi lepicí páskou, tři (páskou nalepené) cesty pro bacily, vedoucí k nosu, puse a končetině, a obrázkové kartičky – nos, ústa a odřenina

Popis aktivity: Jedno z dětí se postaví do obrysu těla a ostatní děti přeměníme zaklínadlem na bacily, které se budou pohybovat v prostoru dle fantazie dětí (říkáme si, kde všude bacily mohou být, jak by se mohly pohybovat). Bacily mají za úkol čekat na signál, jakou cestou se mají vydat, aby se dostaly do těla. Když p. učitelka ukáže signál, např. kartičku nos - bacily se seřadí na cestu, která vede k nosu. Dítě, které je uvnitř obrysu těla, se snaží vymyslet, co by pomohlo, aby se bacily nedostaly do těla (SLOUPOVÁ, 2014).

Obměna: Bacily se shlukují **do** obrysu těla/ **okolo** obrysu. Reagují dle pokynů, které si děti samy vymýšlejí. Např. Čisté ruce– Mají/nemají je bacily rádi?

Doporučení (alternativní řešení): Při aktivitě je důležité sdělovat pokyn slovně, aby se děti neustále orientovaly v prostoru.

Reakce dětí: Nadšení

- **Pohybové kvarteto se zimním oblečením – třídění obrázku dle stejného prvku**

Oblasti vzdělávání	Dílčí cíle	Dílčí výstupy
Dítě a jeho psychika	Rozvoj myšlení a základních matematických představ	Třídít předměty minimálně dle jednoho kritéria- barva/ geometrické tvary
Dítě a společnost	Rozvoj spolupráce a komunikačních dovedností v interakci se skupinou	Vyslechnout sdělení, střídat se v komunikaci, přijmout společné návrhy a podřídit se rozhodnutí skupiny
Dítě a svět	Osvojování si poznatků o tom, jak se oblékáme v zimě	Přizpůsobit oblečení- rozlišení pocitu chladu a tepla

Čeho si všimat z hlediska naplňování zvoleného cíle:

- Spolupráce a domlouvání ve skupině – střídání v komunikaci, vyslechnutí názoru, podávání návrhů, přizpůsobení se rozhodnutí skupiny
- Hledání společných znaků barva/ geometrický tvar
- Rozlišování oblečení, které patří do zimního období

Pomůcky: Kolíčky na prádlo, šňůra pro každou skupinu, kartičky se zimním oblečením (viz obr. 13)

Popis aktivity: Každé z dětí dostane jednu z kartiček, na které je obrázek nějakého oblečení (např. čepice, šála, rukavice ...), a jejich úkolem je vyhledat svou skupinku dle stejného prvku, např. barva, geometrický tvar. Poté se děti ve skupince domlouvají, jak pověsí prádlo na šňůru tak, aby šlo oblečení za sebou, když si ho oblékáme.

Doporučení (alternativní řešení): Děti mají tendence během činnosti řadit oblečení dle toho, jak jde za sebou od hlavy až po nohy, proto je důležité zdůraznit, že chceme oblečení seřadit, tak, jako když se oblékáme na procházku. Tato těžší varianta je vhodná spíše pro starší děti.

Reakce dětí: Nadšení

5. 4. 2 Shrnutí tematického celku

Tematický celek jsme realizovali v jednom týdnu v úzkém propojení s dalšími aktivitami, které se vzájemně doplňovaly a propojovaly. O navrhované pohybové aktivity děti jevily zájem a našly v nich z větší části velké zalíbení. Mezi nejčastěji

vyžadovanou a oblíbenou aktivitu bychom mohli zařadit „pohybové kvarteto se zimním oblečením“, které děti zaujalo především svou nevěšedností a využitím pomůcek. Děti zde dostávaly dostatek prostoru pro spolupráci a sebeuplatnění. Aktivita děti natolik oslovila, že si dále vyžádaly vytvořit šňůru s oblečením v šatně, aby měly stále na paměti, jak jdou věci při oblékání za sebou. Mezi další populární aktivity bychom mohli zahrnout „zdravé a nezdravé potraviny“, „jak se dostanou bacily do těla“ nebo „bacílek Emílek“. Za příliš nevyžadovanou činnost bychom označili aktivitu s barevnými čepičkami, která starší děti nezaujala, jelikož pro ně byla příliš jednoduchá. Pro realizaci této aktivity proto doporučujeme využít těžší formu, která je navrhovaná v doporučení. Aktivita „moje tělo“ dětem dělala zpočátku velké problémy, nepochopily zadání a nebyly schopné tak náročné domluvy a spolupráce ve skupině. Po následné úpravě dle reakcí dětí se však stala aktivita velmi atraktivní. Z hlediska cílů však nenaplnila spolupráci a domluvu na společném řešení /dítě a ten druhý/ a musíme konstatovat, že cíl byl v této oblasti zvolen nevhodně. Po upravení aktivity sledujeme cíle převážně v oblasti dítě a jeho tělo a také v oblasti dítě jeho psychika. Dále by bylo vhodné zaměřit se v činnosti „bacily se lepí na děti“ na další cíl, především z oblasti dítě a ten druhý, kdy si děti utvářejí prosociální postoje. Ostatní navrhované aktivity pokrývaly a naplňovaly zvolené cíle.

5. 5 Závěrečné shrnutí všech tematických celků

Tematické celky byly realizované v časovém rozsahu od 12. 10. 2015 do 11. 12. 2015. Vzdělávací cíle dle RVP PV jsou natolik různorodé a pestré, že jsme mohli zařadit do každého z tematických celků pohybové aktivity zaměřené na všechny oblasti vzdělávání a rozvíjet tak komplexně osobnost dítěte. Ve vytvořené metodice pokrývají pohybové aktivity z větší části oblasti *dítě a jeho tělo*, *dítě a ten druhý*, *dítě a společnost* a *dítě a jeho psychika* především v podoblasti *poznávacích schopností*. Méně je zastoupena oblast *dítě a svět* nebo *dítě a jeho psychika* s podoblastí *sebepojetí a jazyk a řeč*. Proto považujeme za důležité, aby byly aktivity v úzké propojenosti s dalšími činnostmi ze vzdělávací nabídky, dle vzdělávacích potřeb a specifík dětí ve třídě i s přístupem pedagoga. Oblast *dítě a svět* je např. rozvíjena denně při pobytu venku, kdy je pohyb vždy zastoupen.

Pohybové aktivity jsme dětem předkládali v rámci didakticky zaměřené činnosti, proto byly aktivity převážně řízené. Dětem se však některé aktivity zalíbily natolik, že si je organizovaly samy během dne dle svého uvážení a přizpůsobovaly si je své hře nebo aktuální situaci. Pro optimalizaci vytvořené metodiky jsme sepsali reakce dětí a doporučení pro každou navrhovanou aktivitu, která by nám měla napomáhat při její další realizaci. Dále jsme na základě pozorování mohli stanovit, čeho by si měl pedagog především všimnout z hlediska naplňování stanovených cílů, což by nám mělo také posloužit při dalším využití aktivity. Vždy bychom však měli zohlednit aktuální dění ve třídě, věk dětí a jejich možnosti, vhodnost aktivit během režimu dne a dále i jejich úzké propojení s další vzdělávací nabídkou. Při realizaci jsme se snažili vyhovět i přání dětí a někdy jsme byli opravdu mile překvapeni, jak děti dokázaly posunout průběh aktivity dál, než jsme sami očekávali. Dále jsme snažili zakomponovat i netradiční pomůcky a organizaci, aby se aktivity staly pro děti zábavné a zanechaly v dětech pocit spokojenosti a radosti z pohybu. Pokud se však během realizace stalo, že děti aktivita nezaujala, nebo je po krátké chvíli nebavila, činnosti jsme ukončili nebo jsme je upravili dle reakcí dětí.

ZÁVĚR

Prostřednictvím bakalářské práce jsme se snažili metodicky zpracovat pohybové činnosti, které by se daly zakomponovat do vzdělávací nabídky v mateřské škole a směřovaly by k naplňování očekávaných výstupů ve všech vzdělávacích oblastech dle RVP PV.

Pohyb je základní potřebou pro děti v předškolním věku a nezbytnou součástí každého dne v mateřské škole, z čehož vychází předkládaná bakalářská práce. V teoretické části poskytuje základní informace o důležitosti pohybu dítěte v předškolním věku a o důsledcích, pramenících z jeho nedostatku. Práce dále analyzuje současné předškolní vzdělávání dle závazného dokumentu RVP PV a mapuje prostor pro začlenění pohybového využití dítěte v mateřské škole.

Praktická část nabízí čtyři tematické celky, které obsahující návrhy pohybových činností, které lze v rámci celku začlenit k běžné vzdělávací nabídce. Vzájemná propojenost činností slouží k upevnování získaných poznatků, k možnosti ujasnění a doplnění zprostředkovaných informací nebo také k přípravě na pohybové aktivity, kde se již získané poznatky pouze procvičují. Předkládaná metodika byla nabízena dětem ve věku 4 - 6 let. Při samotné realizaci jsme pozorovali reakce dětí, dle kterých jsme vyhodnocovali jednotlivé aktivity i celé tematické celky, a sledovali jsme, zda aktivity směřují k očekávaným výstupům ve všech vzdělávacích oblastech, které byly u jednotlivých činností naplánované jako stěžejní. Ze závěrečného shrnutí všech celků vyplývá, že stanovené cíle byly u činností z větší části splněny. Znamená to, že pohybové činnosti lze zařadit do vzdělávací nabídky jako metodu, jejímž prostřednictvím můžeme směřovat k naplňování cílů všech oblastí vzdělávání, které RVP PV vymezuje.

Bakalářskou práci lze použít jako inspiraci pro pedagogy v mateřské škole. Poskytuje všeobecné informace o pohybu v předškolním věku a jeho realizaci v předškolním vzdělávání dle RVP PV. Nabízená metodika umožňuje pedagogům rozvíjet celostní osobnost dítěte a zároveň dává prostor dětem pro uspokojení potřeby pohybu, která je nedílnou součástí dětského projevu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BEČVÁŘOVÁ, Z. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003. 154 s. ISBN 80-7178-537-7.
2. DVOŘÁKOVÁ, H. *Pohybové činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. 145 s. ISBN 80-86307-27-1.
3. DVOŘÁKOVÁ, H. *Pohybem a hrou rozvíjíme osobnost dítěte: [tělesná výchova ve vzdělávacím programu mateřské školy]*. Praha: Portál, 2002. 144 s. ISBN 80-7178-693-4
4. DVOŘÁKOVÁ, H. *Rozvíjíme tělesnou zdatnost dětí: dítě a jeho tělo*. Praha: Raabe, 2014. *Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání*. 168 s. ISBN 978-80-7496-162-5.
5. KASLOVÁ, M. *Předmatematické činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2015. 166 s. ISBN 978-80-86307-96-1.
6. KONVALINKOVÁ, K. *Jaro, léto, podzim, zima, ve školce je pořád prima*. Praha: Portál, 2014. 160 s. ISBN 978-80-262-0620-0.
7. KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. 455 s. ISBN 80-7178-585-7.
8. KREJČOVÁ, V., KARGEROVÁ, J., SYSLOVÁ, S.. *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015. 184 s. ISBN 978-80-262-0812-9.
9. KURKOVÁ, L. *Hudebně pohybové hry v mateřské škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, 140 s.
10. MARKOVÁ, Z. *Pohybové hry do tříd a družin*. Praha: Grada, 2005. *Výchova a vzdělávání*. ISBN 80-247-0845-0.
11. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2005. ISBN 80-87000-01-3.
12. NADEAU, M. *Relaxační hry s dětmi*. Praha: Portál, 2003. 134 s. ISBN 80-7178-712-4.

13. NÁDVORNÍKOVÁ, H. *Kognitivní činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Josef Raabe, 2011. Nahlížet - nacházet. 168 s. ISBN 978-80-86307-87-9.
14. PASTUCHA, D. *Pohyb v terapii a prevenci dětské obezity*. Praha: Grada, 2011. 128 s. ISBN 978-80-247-4065-2.
15. *Praktický průvodce třídním vzdělávacím programem mateřské školy*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. ISBN 80-87000-04-8.
16. PRŮCHA, J., KOŤÁTKOVÁ, S. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál, 2013. 184 s. ISBN 978-80-262-0495-4.
17. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004. 48 s.
18. SLOUPOVÁ, M. *Rok s krtkem: [náměty pro práci s předškolními dětmi]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. 184 s. ISBN 978-80-262-0650-7.
19. SVOBODOVÁ, E., ŠVEJDOVÁ H. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál, 2011. 168 s. ISBN 978-80-262-0020-8.
20. SVOBODOVÁ, E. *Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2010. Nahlížet - nacházet. 133 s. ISBN 978-80-86307-39-5.
21. SVOBODOVÁ, E., a kol. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. 168 s. ISBN 978-80-7367-774-9.
22. SKUTIL, M. *Základy pedagogicko- psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7367-778-7.
23. PAUSEWANG, E. *130 didaktických her pro skupiny dětí od 3 do 8 let*. Praha: Portál, 1993. ISBN 80-85282-49-6.

DALŠÍ INFORMAČNÍ ZDROJE:

1. HŘIVNOVÁ, Michaela. *Lexikon dobré praxe: výchova ke zdraví a zdravému životnímu stylu v mateřské školce*[online]. Brno: Anabell, c2013 [cit. 2016-01-21]. ISBN 978-80-

905436-1-4. Dostupný z WWW:

http://www.anabell.cz/images/obr/1404372258_lexikondobrepraxe.pdf

2. NUV. *Konkretizované očekávané výstupy pro RVP PV*: Materiál pro RVP PV [online]. 2013 [cit. 2015-09]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/443>.

3. KLÍČOVÁ, R. Kdo potřebuje slunce? *Pastelka: Pro předškoláky, mladší žáky, rodiče, učitele a vychovatele*. Třebíč: YASHICA s. r. o, 2010 (říjen), s. 30. ISSN 1212- 6462.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Básničky a říkanky k pohybovým činnostem

Příloha č. 2 – Obrázky k činnostem

Příloha č. 3 – Ukázka propojení pohybových činností s další vzdělávací nabídkou

Příloha č. 1 - Básničky a říkanky

Téma- Sklízíme plody podzimu:

- **Sadař sbírá ovoce**

„Až si třešně natrhám, Výpon, vzpažit, děti napodobují trhání

Do koše je všechny dám. Do dřepu

Také zralých jablíček, Výpon, vzpažit, děti napodobují trhání

Chci mít plný košíček.“ Výskok do vzduchu, ze vzpažení upažit (MARKOVÁ, 2005, s. 12)

- **Zahradníček počítá svou úrodu ze zahrádky**

Zahrádka zelená, bohatá,

hlídá ji koza rohatá,

zeleninka už vykukuje,

koza jí lístky okusuje.

Honem, honem už, už jdu,

jdu si sklidit úrodu.

- **Foukej, foukej**

Foukej, foukej větříčku shod' mi jednu hruštičku,

shod' mi jednu nebo dvě, budou sladké obě dvě. (Lidové říkadlo)

Téma- Za zvířátky v lese

- **Cesta do lesa**

Kudy, kudy cestička, do lesa, do lesíčka,

kudy, kudy cesta, do lesa až z města.

Pošlapte za námi, cesta je před vámi,

tudy, tudy cesta, do lesa až z města. (SVOBODOVÁ, ŠVEJDOVÁ, 2011)

- **Zvířátka v lese**

Otevírám les, navštívím ho dnes.

Odemyky tiše, tence, ať nešlápneš na mravence.

V tichém lese se jen šeptá, tam se nikdo na nic neptá.

Pomalů se pohybuj a zvířátka pozoruj (SVOBODOVÁ, ŠVEJDOVÁ, 2011)

- **Zvířátka se schovávají před deštěm**

Prší, prší jen se leje,

Kam se všichni podějeme?

My se dešti nedáme,..... (do domku, pod střechu, do domku) se schováme.

(KONVALINKOVÁ, 2014)

- **Na berušky**

Seděla beruška na lístečku,

červený kabátek samou tečku.

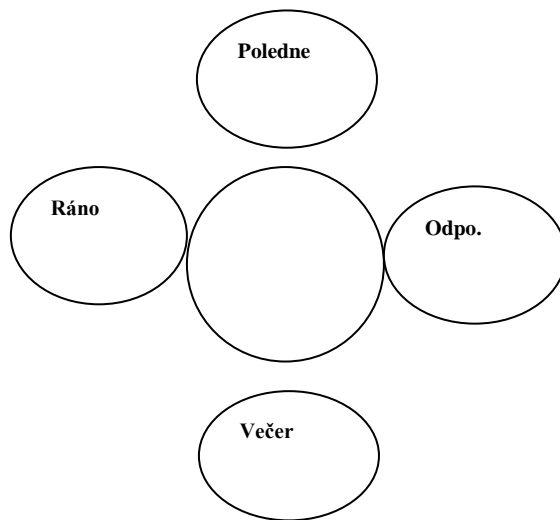
Přišly k ní dětičky: My tě známe,

my ti ty tečky spočítáme. (Lidové říkadlo)

Příloha č. 2 – Obrázky k činnostem

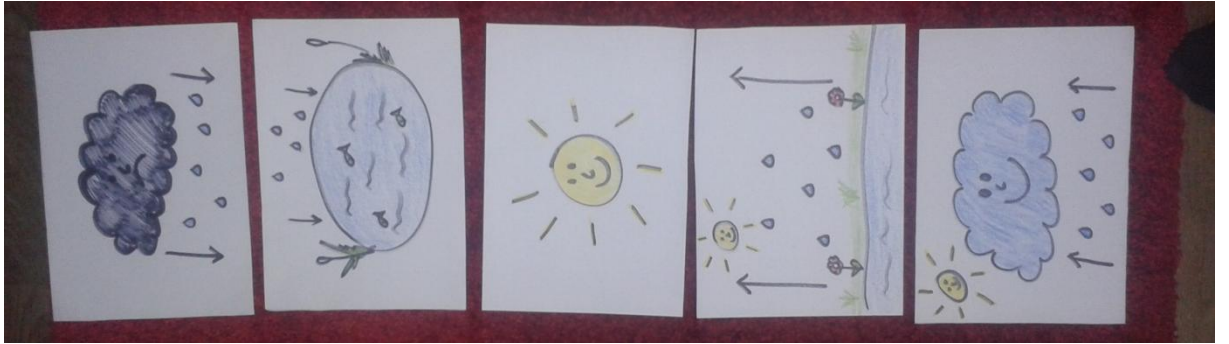
Obr. 1 – Padá kapka na deštník

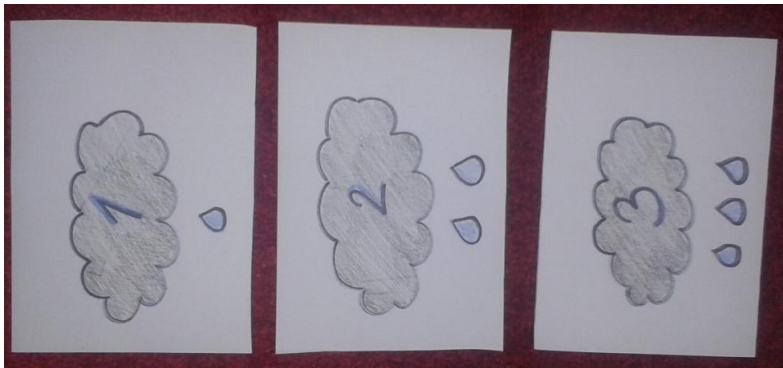
Obr. 2 – Sluneční hodiny

Obr. 3 – Skládáme podzimního draka

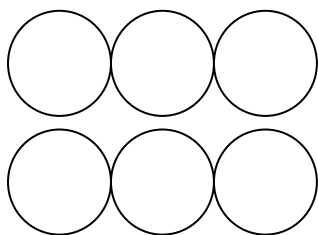
Obr. 4 – Koloběh vody

Obr. 5 – Mrholení, déšť, liják

Obr. 6 a 7 – Počasí čaruje

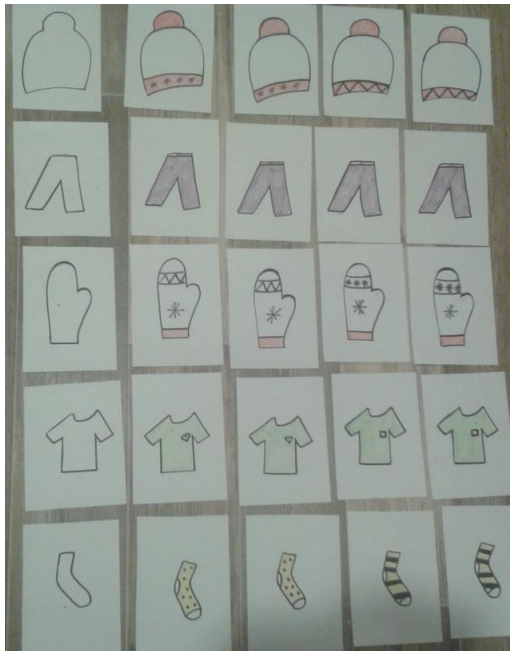
Obr. 8 – Moje tělo

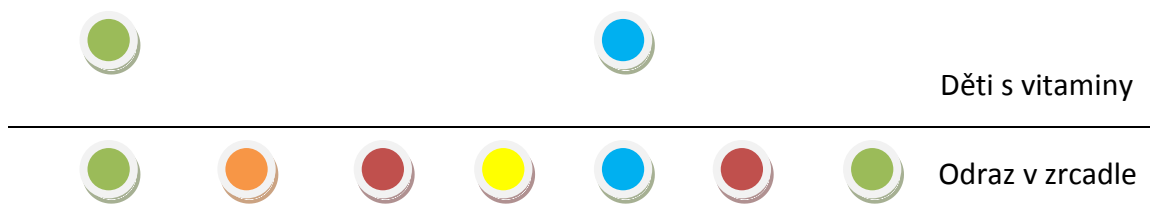
Obr. 9 – Naše smysly

Obr. 10 – Barevné čepičky

Obr. 11 – Oblečení do zimního počasí

Obr. 12 – Kouzelné vitaminy

Obr. 13 – Kvarteto se zimním oblečením

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Příloha č. 3

Ukázka propojení pohybových činností s další vzdělávací nabídkou

Téma: **S nemocí si poradíme**

Pohybová činnost	Vzdělávací nabídka
Moje tělo	povídání o lidském těle o jeho fungování, pojmenování částí těla a některých orgánů. Obkreslování postavy na arch papíru, dolepování orgánů z různého materiálu, připomínající orgány (balonky, tkaničky...)
Naše smysly	Smyslové hry – rozlišování různých zvuků, poznávání a pojmenování chutí, zapamatování viděných předmětů, poznávání předmětů podle hmatu a rozeznávání různých vůní a pachů
Barevné čepičky	Oblékání do zimního počasí, dramatizace pohádky o ztracené rukavičce
Oblečení do zimního počasí	Oblékání panenek do různých ročních období, pojmenování druhů oblečení, vhodnost a příležitost různých druhů oblečení, porovnávání různých velikostí, stylů a barev. Prohlížení módních časopisů, prohlížení obrázků oblečení v historickém kontextu.
Uklízíme oblečení	Rozlišování a třídění různých druhů oblečení a zařazování do vhodného ročního období. Poznávání svého oblečení, skládání oblečení a udržování pořádku.
Pohybové kvarteto se zimním oblečením	Osvojování postupu oblékání, spojeno dále s písničkou doprovázenou pohybem „Kalhoty, boty, mikina, bunda“ na melodii známé písničky „Hlava, ramena, kolena“
Bacily se lepí na děti	Aktivita použita pro zpětnou vazbu na konci týdne. Ověřovali jsme, do jaké míry si děti osvojily získané poznatky a zda rozlišují, co prospívá a škodí zdraví.
Bacílek Emílek	Výtvarná činnost, kdy si děti bacily zkoušely namalovat, jak si je představují,

	jaký mají tvar a barvu.
Jak se dostanou bacily do těla?	Povídání o prevenci, jak chránit své tělo. Spojeno s aktivitou, kdy děti na procházce chodily s „lapačožroutem“ (bílým papírem s oboustrannou lepenkou) a dotýkaly se věcí okolo sebe.
Kouzelné vitaminy	Hledání vitaminů v potravě. Ochutnávání ovoce a zeleniny a poznávání podle chuti. Výtvarná koláž z vystříhaných obrázků potravin, rozlišování zdravých a nezdravých potravin.
Zdravé a nezdravé potraviny	Potraviny, které jsme rozdělili na zdravé a nezdravé, jsme dále nalepovali do pyramidy potravin a učili jsme se tak tvořit nadřazené pojmy, např. pečivo, maso, ovoce a zelenina.